

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.001.01.2022

Pan
Jarosław Wieczorek
Wojewoda Śląski

Śląski Urząd Wojewódzki
ul. Jagiellońska 25
40-032 Katowice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Zmienione zgodnie z treścią uchwały nr KPK-KPO.443.060.2022
Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 19 maja 2022 r.

P/22/001 Wykonanie budżetu państwa w 2021 r. w części 85/24 – województwo śląskie
oraz realizacja zadań nałożonych na Wojewodę w 2021 r. ustawą o Funduszu rozwoju przewozów
autobusowych o charakterze użyteczności publicznej

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach ¹ , ul. Jagiellońska 25 40-032 Katowice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jarosław Wieczorek, Wojewoda Śląski ² od 5 grudnia 2015 r.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	1. Monika Kopczyk, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LKA/4/2022 z 10 stycznia 2022 r., 2. Stefania Zalewska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/20/2022 z 20 stycznia 2022 r., 3. Witold Wilk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/1/2022 z 3 stycznia 2022 r., 4. Wiesław Pietrzyk, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/40/2022 z 10 lutego 2022 r., 5. Tomasz Raszka, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/51/2022 z 2 marca 2022 r.

(akta kontroli: tom I str. 1-11)

II. Cel i zakres kontroli

Cel kontroli	Celem kontroli było dokonanie oceny wykonania budżetu państwa w 2021 r., pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności działań podejmowanych przez dysponenta części budżetowej 85/24 – województwo śląskie, jak również dokonanie, z zastosowaniem ww. kryteriów, oceny wykonania w 2021 r. planu finansowego Urzędu (dysponenta III stopnia) oraz zadań nałożonych na Wojewodę ustawą z dnia 16 maja 2019 r. o Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej ⁴ .
Zakres kontroli	Ocenie podlegały w szczególności: <ul style="list-style-type: none">– działania związane z egzekucją dochodów budżetowych,– realizacja wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich, w tym rzeczowe efekty uzyskane w wyniku realizacji zadań finansowanych ze środków publicznych,– sporządzenie rocznych sprawozdań budżetowych oraz sprawozdań za IV kwartał 2021 r. w zakresie operacji finansowych,– system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości sporządzania sprawozdań,

¹ Dalej: Urząd.

² Dalej: Wojewoda.

³ Dz.U. z 2022 r. poz. 623. Dalej: ustawa o NIK.

⁴ Dz.U. z 2021 r. poz. 717, ze zm. Dalej: ustawa o Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej lub ustawa frpa.

- nadzór i kontrola sprawowane przez dysponenta części budżetu państwa na podstawie art. 175 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁵, w tym:
 - a) nadzór nad wykonaniem planów finansowych podległych jednostek,
 - b) nadzór nad wykorzystaniem i rozliczeniem dotacji wypłaconych z budżetu państwa w części 85/24 – województwo śląskie.

Przeprowadzono również analizę porównawczą danych ujętych w rocznym sprawozdaniu Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.

Ponadto, w zakresie wywiązywania się Wojewody z obowiązków nałożonych ustawą o Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej, ocenie podlegało przestrzeganie zasad dotyczących: udzielania, przekazywania i zwrotu dopłaty oraz wypłaty niewykorzystanych środków ww. funduszu, jak również podejmowanie przez Wojewodę działań kontrolnych i sprawozdawczych.

Podstawą sformułowania oceny wymienionych wyżej obszarów były ustalenia dokonane w wyniku następujących działań kontrolnych:

- analizy stanu należności pozostałych do zapłaty;
- szczegółowej kontroli windykacji zaległości;
- analizy realizacji wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich, w tym efektów uzyskanych w wyniku wydatkowania środków;
- kontroli prawidłowości zmian budżetu dokonywanych w części 85/24 – województwo śląskie w trakcie roku budżetowego;
- kontroli prawidłowości zmian wynikających z podziału rezerw celowych;
- kontroli prawidłowości dokonanych blokad;
- kontroli przestrzegania ustalonych dla części 85/24 – województwo śląskie limitów wydatków, w tym – limitów środków na wynagrodzenia;
- kontroli wykorzystania środków otrzymanych z rezerw budżetowych;
- szczegółowej analizy wybranej próby wydatków dysponenta III stopnia;
- kontroli prawidłowości udzielania i realizacji wybranych zamówień publicznych;
- analizy przyznania, wykorzystania i rozliczenia wybranych dotacji;
- analizy stanu zobowiązań;
- analizy prawidłowości sporządzenia wybranych sprawozdań;
- analizy stosowanych przez dysponenta procedur kontroli zarządczej dotyczących sporządzania sprawozdań;
- analizy stosowanych przez dysponenta instrumentów nadzoru nad wykonaniem budżetu państwa i budżetu środków europejskich przez podległe jednostki finansowane w ramach części 85/24 – województwo śląskie;
- szczegółowej analizy wybranej próby wniosków o objęcie dopłatą i zawartych umów o dopłatę z Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej⁶;
- kontroli realizacji obowiązków Wojewody, określonych w porozumieniu zawartym z dysponentem Funduszu;
- sprawdzenia realizacji obowiązków kontrolnych Wojewody wobec organizatorów publicznego transportu zbiorowego.

Opis ustaleń kontrolnych przedstawiono w części IV. *Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe kontrolowanej działalności.*

⁵ Dz.U. z 2021 r. poz. 305, ze zm. Dalej: ustawa o finansach publicznych.

⁶ Dalej również: Fundusz lub FRPA.

Do oceny wykonania budżetu państwa w części 85/24 – województwo śląskie oraz zadań nałożonych na Wojewodę ustawą o Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej, wykorzystano również wyniki kontroli wykorzystania dotacji celowej z budżetu państwa na zadania zlecone z zakresu gospodarki nieruchomościami Skarbu Państwa oraz środków z FRPA, przeprowadzonych w starostwach powiatowych w Cieszynie, Żywcu i Raciborzu.

III. Ocena ogólna⁷ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2021 r. w części 85/24 – województwo śląskie.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że realizacja w 2021 r. zadań nałożonych na Wojewodę ustawą o Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej sprzyjała optymalnemu wykorzystaniu środków w województwie śląskim i realizacji celu powołania tego funduszu, tj. zwiększenia dostępności obywateli do autobusowego publicznego transportu zbiorowego.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Objęte badaniem wydatki w kwocie 4 777 072,1 tys. zł (60,0% wydatków w części 85/24 – województwo śląskie, z tego 4 762 886,9 tys. zł przekazanych dotacji i 14 185,2 tys. zł wydatków Urzędu) zostały poniesione w sposób celowy, z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi, określonych w ustawie o finansach publicznych. W badanych zamówieniach publicznych, w wyniku których poniesiono w 2021 r. wydatki w łącznej kwocie 877,6 tys. zł (0,5% wydatków Urzędu – dysponenta III stopnia), nie stwierdzono nieprawidłowości. Prawidłowo pozyskano z rezerwy celowej i wykorzystano kwotę 6 564,1 tys. zł z budżetu środków europejskich. W obszarze wydatków stwierdzono, że działania w celu zablokowania kwoty 3 999,0 tys. zł (0,05%) wydatków zaplanowanych w ustawie budżetowej na 2021 r. w części 85/24 – województwo śląskie podjęto z siedmioletnią zwłoką w stosunku do powzięcia informacji o opóźnieniu w realizacji zadania. Z uwagi na jednostkowy charakter i skalę tej nieprawidłowości, nie miała ona istotnego wpływu na wykonanie wydatków w tej części budżetu państwa.

Zbadane postępowania w sprawie udzielenia ulg w spłacie należności w łącznej kwocie 906,5 tys. zł (0,05% zaległości netto w części 85/24 – województwo śląskie i 6,5% zaległości netto Urzędu) zostały przeprowadzone zgodnie z przepisami ustawy o finansach publicznych i przyjętą procedurą, a należności objęte ulgami prawidłowo ujęto w księgach rachunkowych. Nie wystąpiły przesłanki do spisania w księgach rachunkowych skontrolowanych zaległości w łącznej kwocie 776,4 tys. zł (0,04% zaległości netto w części 85/24 – województwo śląskie). Zasadnie i prawidłowo spisano w księgach rachunkowych zbadane zaległości przedawnione w łącznej kwocie 383,8 tys. zł (0,02% zaległości netto w części 85/24 – województwo śląskie). Bez zbędnej zwłoki i zgodnie z przyjętymi procedurami podejmowano przewidziane prawem działania w celu dochodzenia objętych badaniem zaległości w łącznej kwocie 16 036,0 tys. zł (0,88% zaległości netto w części 85/24 – województwo śląskie), przy czym zaległość w kwocie 1 974,3 tys. zł, pomimo że uległa przedawnieniu, nie została spisana w księgach rachunkowych Wojewody, a w konsekwencji była wykazywana w rocznych łącznych sprawozdaniach Rb-27 i Rb-N. Z uwagi jednak na wartość nieprawidłowości, w ocenie NIK, nie miało to istotnego wpływu na obraz finansowy prezentowany w tych sprawozdaniach.

⁷ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2021 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej ani dla negatywnej stosuje się ocenę w formie opisowej.

Wojewoda, zgodnie z art. 175 ust. 1 i 2 ustawy o finansach publicznych, należycie sprawował nadzór i kontrolę nad wykonaniem wydatków budżetu państwa w części 85/24 – województwo śląskie. Realizacja dochodów wymaga natomiast, zdaniem NIK, wzmocnienia nadzoru Wojewody, w świetle ustaleń kontroli NIK przeprowadzonych w trzech starostwach powiatowych oraz z uwagi na fakt objęcia kontrolą na miejscu, w zakresie dochodów, tylko jednej j.s.t. (jednego z 36 powiatów w województwie śląskim, tj. 2,8%).

Skontrolowane łączne i jednostkowe (Urzędu – dysponenta III stopnia) roczne sprawozdania budżetowe za 2021 r.⁸ oraz sprawozdania w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2021 r.⁹ zostały sporządzone prawidłowo pod względem formalno-rachunkowym oraz terminowo przekazane do odbiorców. Sprawozdania łączne zostały sporządzone przez dysponenta części na podstawie sprawozdań jednostkowych. Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych Urzędu były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań.

Prawidłowo zrealizowano w 2021 r. zadania Wojewody w zakresie weryfikacji i oceny skontrolowanych wniosków o objęcie dopłatą z Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej, które wpłynęły do Urzędu w ramach trzech przeprowadzonych naborów. NIK zauważa jednak, że przepisy ustawy frpa przewidywały w 2021 r. tylko dwa takie nabory, a w przypadku jednego z nich omyłkowo podano błędną, zawyżoną o 19 958,9 tys. zł (123,6%), kwotę środków do podziału. Umowy o dopłatę z Funduszu do ceny usługi w zakresie przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej zawierały wymagane elementy, jednakże zawarto w umowach niespójne postanowienia dotyczące okresu poniesienia wydatków do rozliczenia (w 20,0% umów objętych badaniem) i terminu na złożenie wniosku o dopłatę (w 30,0% umów objętych badaniem) oraz nie podjęto działań zmierzających do aneksowania umów o dopłatę (20,0% umów objętych badaniem), pomimo zmniejszenia zakresu zadań realizowanych przez organizatora. Wnioski o dopłatę złożone na podstawie powyższych umów zweryfikowano, m.in. pod względem spełnienia warunku uzyskania dopłaty, tj. zawarcia przez organizatora umowy o świadczenie usług w zakresie publicznego transportu zbiorowego. Środki z FRPA przekazano organizatorom terminowo, niezwłocznie po zweryfikowaniu wniosków o dopłatę i uzyskaniu środków od dysponenta Funduszu. Prawidłowo wypełniono obowiązki Wojewody określone w porozumieniu zawartym z dysponentem Funduszu oraz obowiązek przeprowadzenia kontroli u organizatorów.

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹⁰ kontrolowanej działalności

1. Dochody budżetowe – windykacja należności

OBSZAR
Opis stanu
faktycznego

1.1. W ustawie budżetowej na 2021 r.¹¹ dochody budżetu państwa w części 85/24 – województwo śląskie zostały zaplanowane w wysokości 308 714,0 tys. zł. Zrealizowane i przekazane na rachunek budżetu państwa dochody wyniosły

⁸ Rb-23, Rb-27, Rb-28, Rb-28NW, Rb-28 Programy, Rb-28 Programy WPR (nie dotyczy Urzędu), Rb-28 UE (nie dotyczy Urzędu), Rb-BZ1.

⁹ Rb-N, Rb-Z.

¹⁰ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹¹ Ustawa budżetowa z dnia 20 stycznia 2021 r. na rok 2021 (Dz.U. poz. 190, ze zm.).

351 745,8 tys. zł, stanowiąc 113,9% planu oraz 136,3% dochodów uzyskanych w 2020 r. (258 059,7 tys. zł).

Największy udział w zrealizowanych dochodach (łącznie 97,2%) miały wpływy uzyskane w działach:

- 700 *Gospodarka mieszkaniowa* – 237 735,9 tys. zł, tj. 67,6% dochodów ogółem (w głównej mierze wpływy związane z realizacją zadań zleczanych jednostkom samorządu terytorialnego¹² dotyczące gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa¹³);
- 855 *Rodzina* – 59 268,4 tys. zł, tj. 16,8% dochodów ogółem (przede wszystkim wpływy z związane z realizacją zadań zleczanych j.s.t., dotyczące należności wyegzekwowanych od dłużników alimentacyjnych oraz wpływów ze zwrotów dotacji na świadczenie wychowawcze, świadczenia rodzinne i świadczenia z funduszu alimentacyjnego);
- 750 *Administracja publiczna* – 23 721,7 tys. zł, tj. 6,7% dochodów ogółem (głównie wpływy z tytułu opłat paszportowych i opłat za zezwolenia na pracę dla cudzoziemców);
- 010 *Rolnictwo i łowiectwo* – 11 107,9 tys. zł, tj. 3,2% dochodów ogółem (przede wszystkim wpływy z opłat za badania laboratoryjne i inne czynności wykonywane przez powiatowe inspektoraty weterynarii w celu zapobiegania chorobom i zwalczania chorób zakaźnych zwierząt);
- 851 *Ochrona zdrowia* – 9 973,3 tys. zł, tj. 2,8% dochodów ogółem (głównie wpływy z opłat za przeprowadzone badania laboratoryjne przez jednostki Inspekcji Sanitarnej, a także wpływy z tytułu kar pieniężnych nakładanych przez jednostki Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Farmaceutycznej).

Do uzyskania dochodów wyższych od zaplanowanych w największym stopniu przyczyniły się wpływy związane z realizacją zadań zleczanych j.s.t. w zakresie gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa¹⁴. Dochody wyższe od dochodów roku poprzedniego były także konsekwencją większych wpływów z tytułu opłat paszportowych, opłat za zezwolenia na pracę dla cudzoziemców i za wydawanie im kart pobytu, a także większych zwrotów nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych i wpływów dotyczących funduszu alimentacyjnego.

(akta kontroli: tom III str. 1-89)

W ustawie budżetowej na 2021 r. dochody Urzędu (dysponenta III stopnia) zostały zaplanowane w wysokości 23 004,0 tys. zł. Zrealizowane i przekazane na rachunek budżetu państwa dochody Urzędu wyniosły 23 234,6 tys. zł, tj. 101,0% kwoty planowanej oraz 151,1% dochodów wykonanych w 2020 r. (15 372,9 tys. zł).

Na kwotę zrealizowanych w Urzędzie dochodów składały się przede wszystkim wpływy z tytułu opłat paszportowych, opłat za zezwolenia na pracę dla cudzoziemców, opłat legalizacyjnych nałożonych przez powiatowych inspektorów nadzoru budowlanego, a także wpływy z usług (poligrafii) oraz najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa.

¹² Dalej: j.s.t.

¹³ Powiaty przekazały Wojewodzie pobrane dochody z tego tytułu w kwocie 237 391,0 tys. zł.

¹⁴ W tym z powodu przesunięcia terminu wniesienia opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego za 2020 r. z 31 marca 2020 r. na 31 stycznia 2021 r.

Uzyskanie wyższych dochodów, w porównaniu do roku poprzedniego, związane było w głównej mierze ze zwiększeniem wpływów z tytułu opłat paszportowych oraz opłat za zezwolenia na pracę dla cudzoziemców i za wydawanie im kart pobytu.

(akta kontroli: tom III str. 102-120)

W 2021 r. ujemne dochody¹⁵ wystąpiły w rozdziale 60055 *Inspekcja Transportu Drogowego § 058 Wpływy z tytułu grzywien i innych kar pieniężnych od osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych* w kwocie 1,0 tys. zł i dotyczyły uzyskanej w okresie wcześniejszym kary pieniężnej, która na podstawie wyroku sądu administracyjnego podlegała zwrotowi.

(akta kontroli: tom III str. 50)

1.2. Na koniec 2021 r. należności pozostałe do zapłaty w części 85/24 – województwo śląskie wyniosły 1 890 211,8 tys. zł, w tym 1 822 859,8 tys. zł stanowiły zaległości netto¹⁶. Największe kwoty zaległości netto wystąpiły w działach: 855 *Rodzina* (1 570 110,8 tys. zł, tj. 86,1% zaległości netto ogółem) oraz 700 *Gospodarka mieszkaniowa* (195 787,0 tys. zł, tj. 10,7% zaległości netto ogółem). Wojewoda prawidłowo monitorował działania j.s.t. oraz jednostek administracji zespolonej podjęte w celu usprawnienia dochodzenia należności, występując o udzielenie informacji w tym zakresie.

W porównaniu do 2020 r. należności pozostałe do zapłaty wzrosły o 107 421,3 tys. zł (6,0%), a zaległości netto – o 137 843,7 tys. zł (8,2%). Wzrost zaległości netto dotyczył głównie należności od dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych zaliczek alimentacyjnych, świadczeń alimentacyjnych i odsetek od świadczeń z funduszu alimentacyjnego, a także należności od dłużników z tytułu opłaty rocznej za użytkowanie wieczyste nieruchomości Skarbu Państwa¹⁷. Był spowodowany niską skutecznością prowadzonych przez komorników egzekucji w związku z brakiem możliwości ustalenia dochodów dłużników, brakiem majątku i zatrudnienia, przebywaniem w zakładach karnych lub poza granicami Polski.

(akta kontroli: tom III str. 125-131, 150-169)

Na koniec 2021 r. należności pozostałe do zapłaty Urzędu (dysponenta III stopnia) wyniosły 16 006,0 tys. zł, w tym 14 034,5 tys. zł stanowiły zaległości netto¹⁸. W porównaniu do 2020 r. należności te wzrosły o 1,8 tys. zł (0,01%), a zaległości netto – o 7 719,5 tys. zł (122,2%). Wzrost zaległości netto dotyczył głównie nieuregulowania przez zobowiązanego należności w kwocie 9 410,7 tys. zł¹⁹, wynikającej z wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach w sprawie zwrotu świadczenia wypłaconego przez Urząd na podstawie wcześniejszego wyroku tego sądu.

Wśród dysponentów działających w ramach części 85/24 – województwo śląskie istotny wzrost zaległości netto w 2021 r. w porównaniu do roku poprzedniego wystąpił w Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Środowiska w Katowicach (o 46,3%, do kwoty 752,8 tys. zł) oraz w Wojewódzkim Inspektoracie Nadzoru Budowlanego w Katowicach (o 33,0%, do kwoty 100,9 tys. zł). Był on spowodowany niską skutecznością egzekucji należności z tytułu kar pieniężnych nałożonych na przedsiębiorców nieprzestrzegających wymagań ochrony środowiska lub

¹⁵ Zwroty przewyższające wpływy.

¹⁶ Należności pozostałe do zapłaty, których termin zapłaty minął i mogą być egzekwowane. Dane według sprawozdania łącznego Rb-27 za 2021 r. z dnia 25 lutego 2022 r.

¹⁷ Na 2021 r. przypadają terminy płatności nie tylko opłaty za 2021 r., ale również za 2020 r.

¹⁸ Dane według sprawozdania Urzędu Rb-27 za 2021 r. z dnia 22 marca 2022 r.

¹⁹ Na 31 grudnia 2021 r.

utrudniających przeprowadzenie kontroli, a także z tytułu nałożenia grzywien w celu przymuszenia wykonania obowiązku (rozbiórki obiektów) lub wezwania do uiszczenia kosztów wykonania zastępczego.

(akta kontroli: tom III str. 127-130, 170-173, 203-211, 398-403; tom IV str. 592-594)

Na koniec 2021 r. należności pozostałe do zapłaty z tytułu gospodarowania przez powiaty nieruchomościami Skarbu Państwa wyniosły 233 423,0 tys. zł, w tym 231 968,0 tys. zł stanowiły zaległości netto²⁰. W 2021 r. powiaty zrealizowały dochody z tego tytułu w kwocie 310 454,0 tys. zł²¹ (w tym 237 391,0 tys. zł przekazano Wojewodzie). Kwota zrealizowanych dochodów stanowiła 133,0% należności pozostałych do zapłaty i 133,8% zaległości netto. W porównaniu do 2020 r. należności pozostałe do zapłaty zmniejszyły się o 22 285,0 tys. zł (8,7%), natomiast zaległości netto wzrosły o 27 816,0 tys. zł (13,6%). Pracownicy Wydziału Nadzoru Właścicielskiego Urzędu analizowali otrzymane od starostów i prezydentów miast na prawach powiatu półroczne informacje o wykonaniu dochodów budżetowych z tytułu gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa, w tym wyjaśnienia w zakresie przyczyn wzrostu zaległości. Występowano również o udzielenie dodatkowych informacji o prowadzonej egzekucji należności. Wojewoda zobowiązał starostów i prezydentów miast na prawach powiatu do podejmowania działań w celu zwiększenia skuteczności windykacji zaległości.

(akta kontroli: tom III str. 152 -153, 161-169, 212-216)

Wojewoda posiadał, na koniec 2021 r., należności przejęte od innych podmiotów w łącznej kwocie 23 087,3 tys. zł²², w tym 23 051,1 tys. zł (99,8%) należności przejętych od Delegatury Ministerstwa Skarbu Państwa w Katowicach²³ w związku z jej likwidacją, która nastąpiła z dniem 30 kwietnia 2012 r., na podstawie art. 1 ustawy z dnia 16 marca 2012 r. o likwidacji delegatur terenowych ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa²⁴. Na podstawie § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 25 lipca 2012 r. w sprawie szczegółowego sposobu prowadzenia gospodarki finansowej Funduszu Skarbu Państwa²⁵, Wojewoda prowadził ewidencję należności i zobowiązań wynikających z realizacji zadań wymienionych w art. 7b ust. 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa²⁶, a następnie, na podstawie art. 117 ust. 9 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę o zasadach zarządzania mieniem państwowym²⁷, z dniem 1 stycznia 2017 r. przejął nieściągnięte należności i nieuregulowane zobowiązania zlikwidowanego Funduszu Skarbu Państwa²⁸, powstałe z tytułu wykonywania przez Wojewodę tych zadań. W związku

²⁰ Dane według sprawozdań powiatów z wykonania planu dochodów związanych z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami Rb-27ZZ za IV kwartał 2021 r. (wynikające z nich dane uwzględniono w sprawozdaniu łącznym Rb-27 za 2021 r. z dnia 25 lutego 2022 r.).

²¹ W tym wpływ z tytułu: opłat za użytkowanie wieczyste nieruchomości Skarbu Państwa (83,0%), przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności (5,7%), odpłatnego nabycia prawa własności oraz prawa użytkowania wieczystego nieruchomości (4,1%) oraz najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa (3,5%).

²² Wszystkie stanowiły zaległości.

²³ Dalej: Delegatura MSP.

²⁴ Dz.U. poz. 459.

²⁵ Dz.U. poz. 874, obowiązującego do 5 listopada 2016 r.

²⁶ Dz.U. z 2016 r. poz. 154, ze zm., obowiązującej do 31 grudnia 2016 r. Dalej: ustawa o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa.

²⁷ Dz.U. poz. 2260, ze zm. Dalej: przepisy wprowadzające ustawę o zarządzaniu mieniem państwowym.

²⁸ Dalej: Fundusz SP.

z powyższym, z dniem 1 stycznia 2017 r. ujęto w księgach rachunkowych Wojewody przejęte należności od 162 dłużników w łącznej kwocie 23 284,7 tys. zł²⁹.

Urząd (dysponent III stopnia), na koniec 2021 r. posiadał należności przejęte po zlikwidowanych gospodarstwach pomocniczych, tj. Zakładzie Drogowych Przejść Granicznych w Zwardoniu i Zakładzie Obsługi Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach, w łącznej kwocie 130,7 tys. zł³⁰. Należności te przejęto odpowiednio w 2009 r. na podstawie art. 27 ust. 3 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych³¹ i w 2011 r. na podstawie art. 88 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych³².

Informacje o należnościach przejętych od innych podmiotów uzyskane przez Urząd były wystarczające dla zapewnienia ujęcia tych należności w ewidencji księgowej. Natomiast dla prowadzenia działań mających na celu wyegzekwowanie należności od dłużników przejęta dokumentacja w niektórych przypadkach była niewystarczająca. Jak wyjaśniła Zastępca Dyrektora Wydziału Nadzoru Prawnego, podejmowano działania niezbędne do uzupełnienia brakujących dokumentów (np. oryginałów pism, dokumentów z klauzulami prawomocności). Najczęściej działania te polegały na kontaktowaniu się z kancelariami komorniczymi lub sądami. W wyniku działań prowadzonych w celu wyegzekwowania należności przejętych od innych podmiotów, w 2021 r. uzyskano środki w łącznej kwocie 180,7 tys. zł, co stanowiło 118,3% środków uzyskanych w roku poprzednim (152,7 tys. zł).

(akta kontroli: tom III str. 242-259, 262-268)

W wyniku badania dokumentacji zaległości sześciu dłużników na dzień 31 grudnia 2021 r. w łącznej kwocie 16 036,0 tys. zł³³ (0,88% zaległości netto w części 85/24 – województwo śląskie), w tym zaległości trzech dłużników w łącznej kwocie 5 010,9 tys. zł przejętych od Delegatury MSP (prawidłowo wprowadzonych do ksiąg rachunkowych Wojewody i wykazywanych w sprawozdaniach Rb-27 i Rb-N), ustalono, że bez zbędnej zwłoki i zgodnie z przyjętymi procedurami³⁴ podejmowano działania w celu ich dochodzenia, przy czym jedna zaległość nie została spisana w księgach rachunkowych Wojewody, pomimo że na dzień przejęcia była przedawniona, co opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: tom III str. 388-454; tom IV str. 18-62)

W 2021 r. nie wystąpiły przypadki zawarcia ugody w sprawie spornej należności cywilnoprawnej, o której mowa w art. 54a ustawy o finansach publicznych.

(akta kontroli: tom III str. 455-456)

²⁹ Z tego 8 084,0 tys. zł stanowiła należność główna, 14 985,6 tys. zł – odsetki i 215,1 tys. zł – koszty postępowania.

³⁰ Wszystkie stanowiły zaległości.

³¹ Dz.U. Nr 249 poz. 2104, ze zm. Ustawa uchylona z dniem 31 grudnia 2013 r.

³² Dz.U. Nr 157 poz. 1241, ze zm.

³³ Przy celowym doborze próby uwzględniono: okres powstania należności, wartość, okres przeterminowania i działania podjęte w celu wyegzekwowania zaległości oraz zagrożenie przedawnieniem. Próba obejmowała cztery zaległości Wojewody w łącznej kwocie 6 604,5 tys. zł i dwie zaległości Urzędu w łącznej kwocie 9 431,5 tys. zł. Cztery zaległości w łącznej kwocie 14 421,6 tys. zł miały charakter cywilnoprawny, a dwie w łącznej kwocie 1 614,4 tys. zł – publicznoprawny (były to należności z tytułu: kary za prowadzenie placówki bez wymaganego zezwolenia i zwrotu niewykorzystanej dotacji).

³⁴ *Procedura ewidencji dochodów budżetowych* (załącznik nr 8 do zarządzenia Dyrektora Generalnego Urzędu nr 110.2.2018 z dnia 23 stycznia 2018 r., ze zm.) oraz *Procedura kontroli uruchamiania środków z rachunku Wojewody Śląskiego jako dysponenta głównego oraz rozliczania dochodów budżetowych* (załącznik nr 9 do zarządzenia Wojewody nr 285/10 z dnia 8 czerwca 2010 r.).

W 2021 r. umorzono należności w łącznej kwocie 117,7 tys. zł (wszystkie stanowiły należności Urzędu – dysponenta III stopnia)³⁵.

W wyniku badania ośmiu postępowań w sprawie udzielenia ulg w spłacie należności w łącznej kwocie 906,5 tys. zł³⁶ (0,05% zaległości netto w części 85/24 – województwo śląskie i 6,5% zaległości netto Urzędu) stwierdzono, że przeprowadzono je zgodnie z przepisami ustawy o finansach publicznych i przyjętą procedurą³⁷. Podejmując decyzje ustalono stan faktyczny i wyjaśniono okoliczności spraw, a należności objęte badanymi ulgami zostały prawidłowo ujęte w księgach rachunkowych Urzędu.

(akta kontroli: tom III str. 457-477)

W 2021 r. spisano z powodu przedawnienia zaległości w łącznej kwocie 608,2 tys. zł³⁸, z tego 531,2 tys. zł w księgach rachunkowych Urzędu – dysponenta III stopnia³⁹ i 77,0 tys. zł w księgach Wojewody⁴⁰.

(akta kontroli: tom III str. 285-286)

W wyniku badania próby pięciu zaległości spisanych w 2021 r. w łącznej kwocie 383,8 tys. zł⁴¹ (0,02% zaległości netto w części 85/24 – województwo śląskie), ustalono, że:

- monitorowano terminy przedawnienia należności i wyjaśniano okoliczności spraw (dłużnicy nie posiadali składników majątkowych podlegających egzekucji i wszczęte postępowania zostały umorzone);
- spisanie należności było uzasadnione, gdyż upłynął termin ich przedawnienia należności;
- spisania należności dokonano zgodnie z art. 35b ust. 3 i 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁴².

Na podstawie zbadanej próby pięciu zaległości w łącznej kwocie 776,4 tys. zł⁴³, (0,04% zaległości netto w części 85/24 – województwo śląskie), stwierdzono, że nie wystąpiły przesłanki do ich spisania w księgach rachunkowych. Zaległości te nie przedawniły się, z uwagi na prowadzenie wobec dłużników postępowań egzekucyjnych i skuteczne zastosowanie środków egzekucyjnych.

(akta kontroli: tom III str. 478-500)

³⁵ W dwóch przypadkach, w wyniku wniesienia odwołania od decyzji Wojewody, decyzje o umorzeniu należności w łącznej kwocie 52,5 tys. zł podjął Minister Finansów.

³⁶ Badaniu poddano osiem postępowań w sprawie udzielenia ulg w spłacie należności ujętych w księgach rachunkowych Urzędu – dysponenta III stopnia (wybrano postępowania o najwyższych kwotach należności), z tego cztery postępowania w sprawie umorzenia należności (z tytułu najmu pomieszczeń w Urzędzie i opłat legalizacyjnych nałożonych przez organy nadzoru budowlanego) oraz cztery postępowania w sprawie rozłożenia należności na raty (z tytułu opłat legalizacyjnych i kary nałożonej przez organy nadzoru budowlanego).

³⁷ Procedura przygotowania rozstrzygnięcia w sprawie wszczętej na wniosek o umorzenie, rozłożenie na raty bądź odroczenie terminu wpłaty należności budżetowych (załącznik nr 2 do zarządzenia Wojewody nr 356/12 z dnia 6 grudnia 2012 r.). Procedura ta była zgodna z art. 55-58 oraz art. 60 ustawy o finansach publicznych.

³⁸ W 2021 r. wystąpiły przypadki spisania z powodu przedawnienia należności przejętych po zlikwidowanej Delegaturze MSP.

³⁹ Z tytułu kar nałożonych przez organy nadzoru budowlanego i kary nałożonej przez Wojewodę w związku z prowadzeniem bez zezwolenia placówki opiekuńczej oraz z tytułu czynszu najmu pomieszczeń (należność przejęta po zlikwidowanym Zakładzie Drogowych Przejść Granicznych w Zwardoniu).

⁴⁰ Z tytułu zwrotu dotacji wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem.

⁴¹ Do próby wybrano zaległości o najwyższych kwotach.

⁴² Dz.U. z 2021 r. poz. 217, ze zm. Dalej: ustawa o rachunkowości.

⁴³ Dobrych zaległości najstarsze (jedną należność Wojewody w kwocie 9,5 tys. zł i cztery należności Urzędu w łącznej kwocie 766,9 tys. zł).

W Urzędzie prawidłowo wykorzystano uwagę NIK, sformułowaną w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 16 kwietnia 2021 r., skierowanym do Wojewody w wyniku kontroli P/21/001 *Wykonanie budżetu państwa w 2020 r. w części 85/24 – województwo śląskie*, dotyczącą bieżącego ujmowania w księgach rachunkowych należności z tytułu kosztów postępowania orzeczonych przez Wojewódzką Komisję ds. Orzekania o Zdarzeniach Medycznych w Katowicach, poprzez opracowanie 26 lipca 2021 r. *Instrukcji przekazywania prawomocnych orzeczeń Wojewódzkiej Komisji do Spraw Orzekania o Zdarzeniach Medycznych w Katowicach do Biura Organizacyjno-Budżetowego Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego*. Na podstawie trzech należności z tego tytułu w łącznej kwocie 1,1 tys. zł ustalono, że przestrzegano ww. instrukcji.

(akta kontroli: tom III str. 501-517)

1.3. W ramach sprawowanego przez Wojewodę nadzoru, o którym mowa w art. 175 ust. 1 i 2 ustawy o finansach publicznych, pracownicy Wydziału Nadzoru Właścicielskiego przeprowadzili w 2021 r. kontrolę w zakresie aktualizacji opłat rocznych z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości Skarbu Państwa w jednym mieście na prawach powiatu⁴⁴. Sformułowane zalecenia pokontrolne dotyczyły m.in. ustalenia zasad kwalifikowania nieruchomości do przeprowadzenia aktualizacji opłat z tytułu użytkowania wieczystego z uwzględnieniem monitoringu cen na rynku nieruchomości; przeprowadzenia rzetelnej analizy aktualności wysokości opłat z tytułu użytkowania wieczystego dla 929 nieruchomości, których ostatnia aktualizacja nastąpiła przed 2017 r.; sporządzenia harmonogramu aktualizacji opłat; wzmocnienia nadzoru nad realizacją zadań wykonywanych przez pracowników prowadzących sprawę z obszaru objętego kontrolą⁴⁵.

Powyższą kontrolą objęto jedynie jeden z 36 powiatów w województwie śląskim (2,8%). W wyniku kontroli NIK P/22/001 *Wykonanie budżetu państwa w 2021 r. – wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa w części 85/24 – województwo śląskie na zadania zleczone z zakresu gospodarki nieruchomościami Skarbu Państwa oraz środków z Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej*, którą objęto trzy powiaty⁴⁶, we wszystkich przypadkach stwierdzono nieprawidłowości, m.in. w zakresie windykacji należności z tytułu gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa bądź prezentowania przedawnionych zaległości w księgach rachunkowych i sprawozdaniach budżetowych. Powyższe okoliczności (skala kontroli służb Wojewody i ustalenia kontroli NIK) wskazują na potrzebę wzmocnienia nadzoru Wojewody w zakresie dochodów.

Działania nadzorcze Wojewody polegały również na przeprowadzaniu przez wydziały merytoryczne Urzędu okresowych analiz wykonania dochodów (z różną częstotliwością: miesięczną, kwartalną, półroczną). Ponadto, Wydział Finansów i Budżetu sporządził zbiorczą informację o wykonaniu dochodów według stanu na 30 czerwca 2021 r.⁴⁷ na podstawie informacji przekazanych przez kierowników jednostek administracji zespolonej oraz dyrektorów wydziałów merytorycznych Urzędu, zawierającą m.in. szczegółowy opis źródeł uzyskanych dochodów

⁴⁴ Dąbrowa Górnicza.

⁴⁵ Wystąpienie pokontrolne sporządzono 22 marca 2022 r., a informację o sposobie realizacji zaleceń pokontrolnych należało przesłać Wojewodzie w terminie 60 dni od daty otrzymania wystąpienia.

⁴⁶ Raciborski, Cieszyński i Żywiecki (wystąpienia pokontrolne odpowiednio: LKA.410.001.02.2022, LKA.410.001.03.2022, LKA.410.001.04.2022 z dnia 25 marca 2022 r.).

⁴⁷ Opracowanie informacji o wykonaniu dochodów według stanu na 31 grudnia 2021 r. było w toku.

budżetowych, dane o występujących zaległościach, w tym przyczynach powstania oraz działaniach podjętych w celu ich wyegzekwowania.

(akta kontroli: tom III str. 518-528)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Nie spisano w księgach rachunkowych Wojewody (z konta 221-007 *Należności budżetowe (należności przejęte po zlikwidowanym Funduszu Skarbu Państwa)*) zaległości⁴⁸ w kwocie 1 974,3 tys. zł (z tego 423,6 tys. zł stanowiła należność przejęta od Delegatury MSP, 1 544,0 tys. zł – odsetki oraz 6,7 tys. zł – koszty egzekucyjne i upomnienia, łącznie 12,3% wartości próby zaległości badanej pod kątem ich dochodzenia), pomimo że zaległość ta w dniu jej przejścia w 2012 r. była przedawniona. Wystąpienie przedawnienia zaległości potwierdzały: pismo Wicewojewody z dnia 27 października 2015 r., skierowane do Ministra Skarbu Państwa oraz pisma Dyrektora Wydziału Nadzoru Prawnego Urzędu z 9 grudnia 2015 r., 22 lutego 2017 r., 14 lutego 2018 r. i 16 marca 2022 r., skierowane do Wydziału Finansów i Budżetu Urzędu.

Niespisanie zaległości skutkowało jej prezentowaniem w miesięcznych i rocznych sprawozdaniach z wykonania planu dochodów budżetowych Rb-27, jak również w kwartalnych sprawozdaniach o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych Rb-N. Z uwagi na to, że kwota 1 974,3 tys. zł stanowiła zaledwie 0,11% zaległości netto wykazanych w łącznym sprawozdaniu Rb-27 za 2021 r., a kwota 430,3 tys. zł⁴⁹ – 0,03% należności wymagalnych wykazanych w łącznym sprawozdaniu Rb-N za IV kwartał 2021 r., niespisanie zaległości nie miało istotnego wpływu na prezentację danych w tych sprawozdaniach.

Dyrektor Wydziału Finansów i Budżetu oraz Główna Księgowa Budżetu Wojewody wyjaśniły m.in, że:

- należność została przekazana Wojewodzie według stanu na 1 kwietnia 2012 r., w związku z likwidacją delegatur Ministra Skarbu Państwa, pozostawała jednak należnością Funduszu SP (Wojewoda był zobowiązany do jej ewidencjonowania oraz realizowania obowiązków sprawozdawczych) i to dysponent tego funduszu był właściwym do podjęcia decyzji w zakresie prowadzenia egzekucji przeciwko dłużnikowi;
- w piśmie Dyrektora Wydziału Nadzoru Prawnego z dnia 9 grudnia 2015 r. nie przedstawiono jednoznacznej decyzji, co do zaprzestania dochodzenia i wyksięgowania należności Funduszu SP, a ponadto podano błędną podstawę prawną jej wyksięgowania (art. 35b ust. 1 ustawy o rachunkowości);
- w dniu 5 listopada 2020 r. radca prawny Urzędu wystąpił do Wydziału Finansów i Budżetu o informację dotyczącą kwoty zaległości dłużnika (z uwagi na toczącą się przed sądem sprawą spadkową w związku ze śmiercią dłużnika), co wskazuje na to, że intencją pisma Dyrektora Wydziału Nadzoru Prawnego z 9 grudnia 2015 r. nie było wyksięgowanie należności z ksiąg rachunkowych.

(akta kontroli: tom III str. 410-440, 537, 543)

NIK zauważa, że w odpowiedzi na pismo Wicewojewody z dnia 27 października 2015 r., Zastępca Dyrektora Departamentu Działań Poprywatyzacyjnych Ministerstwa Skarbu Państwa w piśmie z dnia 6 listopada 2015 r. podała, że właściwym do podjęcia decyzji w zakresie zasadności prowadzenia egzekucji przeciwko dłużnikowi, jak

⁴⁸ Wynikającej z nakazu zapłaty wydanego przez sąd 4 kwietnia 1996 r.

⁴⁹ W sprawozdaniu Rb-N nie wykazuje się odsetek.

również do wysięgowania należności z ewidencji księgowej, jest Wojewoda. Ponadto, NIK zwraca uwagę, że na podstawie art. 117 ust. 1 pkt 2 i ust. 9 przepisów wprowadzających ustawę o zasadach zarządzania mieniem państwowym, z dniem 1 stycznia 2017 r. zlikwidowano Fundusz SP, jego nieściągnięte należności i nieuregulowane zobowiązania stały się zobowiązaniami i należnościami budżetu państwa, a Wojewoda przejął należności i zobowiązania powstałe z tytułu wykonywania zadań na podstawie art. 7b ust. 1 ustawy o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa. W związku z powyższym Wojewoda był odpowiedzialny za prawidłową prezentację przejętych należności i zobowiązań w księgach rachunkowych oraz sprawozdaniach budżetowych i sprawozdaniach w zakresie operacji finansowych. Zdaniem NIK, przedawniona należność, bez względu na prowadzenie czynności przed sądem, winna być spisana w księgach rachunkowych Wojewody (z konta 221-007), stosownie do (wobec dokonania uprzednio odpisu aktualizującego) art. 35b ust. 3 ustawy o rachunkowości, a w konsekwencji – niewykazywana w sprawozdaniach Rb-27 i Rb-N. NIK zauważa, że w sytuacji prowadzenia czynności przed sądem, zasadne jest w tym przypadku rozważenie ujęcia należności na koncie pozabilansowym.

W trakcie niniejszej kontroli NIK, dniu 6 kwietnia 2022 r., zaległość została spisana z ksiąg rachunkowych Wojewody za 2021 r.

(akta kontroli: tom III str. 545)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że skontrolowane postępowania w sprawie udzielenia ulg w spłacie należności w łącznej kwocie 906,5 tys. zł (0,05% zaległości netto w części 85/24 – województwo śląskie i 6,5% zaległości netto Urzędu) zostały przeprowadzone zgodnie z przepisami ustawy o finansach publicznych i przyjętą procedurą, a należności objęte ulgami prawidłowo ujęto w księgach rachunkowych. Zasadnie i prawidłowo spisano w księgach rachunkowych zbadane zaległości przedawnione w łącznej kwocie 383,8 tys. zł (0,02% zaległości netto w części 85/24 – województwo śląskie). Nie wystąpiły przesłanki do spisania z ksiąg rachunkowych skontrolowanych zaległości w łącznej kwocie 776,4 tys. zł (0,04% zaległości netto w części 85/24 – województwo śląskie). Bez zbędnej zwłoki i zgodnie z przyjętymi procedurami podejmowano przewidziane prawem działania w celu dochodzenia objętych badaniem zaległości w łącznej kwocie 16 036,0 tys. zł (0,88% zaległości netto w części 85/24 – województwo śląskie), przy czym zaległość w kwocie 1 974,3 tys. zł, pomimo że uległa przedawnieniu, nie została spisana w księgach rachunkowych Wojewody, a w konsekwencji była wykazywana w sprawozdaniach Rb-27 i Rb-N.

Wojewoda sprawował nadzór i kontrolę nad realizacją dochodów budżetowych w części 85/24 – województwo śląskie, jednakże kontrolą na miejscu w tym zakresie objęto tylko jedną j.s.t. (jeden z 36 powiatów w województwie śląskim, tj. 2,8%), przez co, w świetle ustaleń kontroli NIK przeprowadzonych w trzech starostwach powiatowych, nadzór ten winien zostać wzmocniony.

OBSZAR

2. Wydatki

2.1 Wydatki budżetu państwa

Opis stanu faktycznego

2.1.1. W ustawie budżetowej na 2021 r. wydatki budżetu państwa w części 85/24 – województwo śląskie zostały zaplanowane w wysokości 7 675 236,0 tys. zł. W trakcie roku wydano 272 decyzje zmieniające zaplanowaną kwotę, które *per saldo* zwiększyły plan wydatków o 355 445,0 tys. zł (4,6%) do kwoty 8 030 681,0 tys. zł. Na kwotę 355 445,0 tys. zł składały się zwiększenia wynikające z

decyzji Ministra Finansów⁵⁰ w sprawie zmian w budżecie państwa na 2021 r. na łączną kwotę 560 451,8 tys. zł (z tego z rezerw celowych 551 079,7 tys. zł⁵¹ i z rezerwy ogólnej 9 372,2 tys. zł⁵²) oraz zmniejszenia o: 149 410,0 tys. zł⁵³ i 55 596,8 tys. zł⁵⁴.

Wydatki Urzędu na 2021 r. zostały zaplanowane w wysokości 186 343,0 tys. zł. Wydawane w trakcie roku decyzje zmniejszyły *per saldo* zaplanowaną kwotę wydatków o 4 009,7 tys. zł (2,2%) do kwoty 182 333,3 tys. zł. Na kwotę 4 009,7 tys. zł składały się zwiększenia na łączną kwotę 6 177,0 tys. zł (z tego z rezerw celowych 4 302,4 tys. zł, z rezerwy Wojewody 1 860,5 tys. zł i 14,1 tys. zł przeniesionych przez Wojewodę wydatków zaplanowanych na dotacje⁵⁵) oraz zmniejszenia na łączną kwotę 10 186,7 tys. zł.

(akta kontroli: tom I str. 12-77; tom II str. 113-116)

W 2021 r. wydatki budżetu państwa w części 85/24 – województwo śląskie wyniosły 7 949 959,6 tys. zł⁵⁶, tj. 99,0% planu po zmianach i 99,4% wydatków roku poprzedniego (7 997 136,9 tys. zł), w tym 517 775,3 tys. zł (6,5%) sfinansowano z rezerw (509 225,4 tys. zł z rezerw celowych i 8 549,9 tys. zł z rezerwy ogólnej).

W strukturze zrealizowanych wydatków w układzie przedmiotowym największy udział (98,5%) miały wydatki poniesione na: wsparcie rodziny – 5 867 424,5 tys. zł⁵⁷ (73,8%), ochronę zdrowia – 555 036,6 tys. zł⁵⁸ (7,0%), bezpieczeństwo publiczne i ochronę przeciwpożarową – 379 224,5 tys. zł⁵⁹ (4,8%), pomoc społeczną – 370 084,4 tys. zł⁶⁰ (4,7%), oświatę i wychowanie – 263 286,5 tys. zł (3,3%), administrację publiczną – 179 066,0 tys. zł⁶¹ (2,3%), rolnictwo i łowiectwo – 129 928,7 tys. zł (1,6%), działalność usługową – 43 153,5 tys. zł (0,5%) oraz transport i łączność – 41 791,0 tys. zł⁶² (0,5%).

⁵⁰ Należy przez to rozumieć również Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej (od 6 października 2020 r. do 25 października 2021 r.).

⁵¹ Na podstawie art. 154 ustawy o finansach publicznych. Największe zmiany (zwiększenie o 173 482,4 tys. zł) dotyczyły dotacji dla gmin na dofinansowanie zadań w zakresie wychowania przedszkolnego (część 83 – *Rezerwy celowe*, poz. 52 *Zwiększenie dostępności wychowania przedszkolnego*).

⁵² Na podstawie art. 155 ustawy o finansach publicznych. Największe zmiany (zwiększenie o 2 783,8 tys. zł) dotyczyły środków dla Powiatu Gliwickiego na zadanie pn. „Doposażenie w sprzęt medyczny Szpitala w Pyskowicach”.

⁵³ Zmniejszenie dokonane decyzją Ministra Finansów MF/BP6.4143.10.2.2021.PRM z dnia 9 lipca 2021 r. w sprawie zmian w budżecie państwa na 2021 r. w związku z rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 2 lipca 2021 r. w sprawie przeniesienia planowanych wydatków budżetowych określonych w ustawie budżetowej na rok 2021 (Dz.U. poz. 1217), w którym przenosi się, z zachowaniem przeznaczenia środków publicznych wynikającego z ustawy budżetowej na 2021 r., planowane wydatki budżetowe z części 85 – *Województwa* do części 73 – *Zakład Ubezpieczeń Społecznych* (dotyczy środków na świadczenie 300+ w ramach programu „Dobry Start”).

⁵⁴ Zmniejszenie dokonane decyzjami Ministra Finansów MF/BP4.4143.16.3.2021.RC z dnia 3 grudnia 2021 r. i MF/BP4.4143.16.4.2021.RC z dnia 29 grudnia 2021 r., w związku z przeniesieniem wydatków zablokowanych na podstawie art. 177 ust. 1 ustawy o finansach publicznych do rezerwy celowej utworzonej na wpłatę do Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

⁵⁵ Decyzja 85/24.3122.2.172.2021.ZW z dnia 15 listopada 2021 r.

⁵⁶ W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym prezentowane kwoty wydatków zrealizowanych w 2021 r. i (porównawczo) w 2020 r. obejmują kwoty wydatków, które nie wygasły z upływem odpowiednio 2021 r. i 2020 r. W części 85/24 – województwo śląskie wydatki które nie wygasły z upływem 2021 r. wyniosły 24 705,5 tys. zł.

⁵⁷ Wraz z wydatkami, które nie wygasły z upływem 2021 r., w kwocie 583,7 tys. zł.

⁵⁸ Wraz z wydatkami, które nie wygasły z upływem 2021 r., w kwocie 7 404,1 tys. zł.

⁵⁹ Wraz z wydatkami, które nie wygasły z upływem 2021 r., w kwocie 13 000,0 tys. zł.

⁶⁰ Wraz z wydatkami, które nie wygasły z upływem 2021 r., w kwocie 1 062,4 tys. zł.

⁶¹ Wraz z wydatkami, które nie wygasły z upływem 2021 r., w kwocie 1 386,1 tys. zł.

⁶² Wraz z wydatkami, które nie wygasły z upływem 2021 r., w kwocie 1 269,3 tys. zł.

W strukturze zrealizowanych wydatków w układzie podmiotowym największy udział miały dotacje dla j.s.t. i innych jednostek sektora finansów publicznych (przede wszystkim Śląskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia⁶³) oraz jednostek spoza tego sektora (m.in. fundacji, stowarzyszeń), które wyniosły 7 420 856,4 tys. zł⁶⁴ (93,3%). Wydatki jednostek administracji zespolonej i Urzędu (dysponenta III stopnia) wyniosły 528 598,1 tys. zł (6,6%).

Wydatki Urzędu (dysponenta III stopnia) wyniosły 170 893,2 tys. zł, tj. 2,1% wydatków w części 85/24 – województwo śląskie, 93,7% planu po zmianach i 109,9% wydatków tej jednostki poniesionych w roku poprzednim (155 480,3 tys. zł). Na wzrost wydatków w porównaniu do roku poprzedniego w kwocie 15 412,9 tys. zł składały się przede wszystkim: wydatki na działalność dyspozytorni medycznych⁶⁵, wydatki z tytułu dodatku dla kierownika specjalizacji lekarskiej⁶⁶ oraz zwiększenie wydatków na wynagrodzenia i pochodne dla pracowników Urzędu.

(akta kontroli: tom I str. 15-18, 47-53; tom II str. 58-219; tom VII str. 402-415)

2.1.2. Na podstawie art. 140 ust. 4 ustawy o finansach publicznych, Wojewoda utworzył rezerwę w planie wydatków w kwocie 7 030,0 tys. zł (0,09% planu po zmianach), z której wydatkowano 6 699,2 tys. zł (95,3%). Środki z rezerwy Wojewody przeznaczono m.in. na: wydatki związane z funkcjonowaniem jednostek Inspekcji Sanitarnej; zakupy sprzętu, materiałów i usług dokonywane przez Urząd w związku z koniecznością zabezpieczenia niezbędnych potrzeb dotyczących ochrony przed koronawirusem oraz wsparcia podmiotów leczniczych w związku z trzecią falą SARS-CoV-2; realizację zakupów i zadań inwestycyjnych związanych z poprawą funkcjonalności Urzędu oraz dostosowaniem do obowiązujących przepisów budynku Urzędu w Katowicach przy ul. Damrota 16; wydatki wojewódzkiej i powiatowych komend Państwowej Straży Pożarnej⁶⁷; zakupy samochodów służbowych z przeznaczeniem dla organów nadzoru budowlanego, Inspektoratu Transportu Drogowego w Katowicach i Urzędu (Wydziału Powiadamiania Ratunkowego); zakup domku mobilnego dla Państwowej Straży Rybackiej; likwidację zagrożeń spowodowanych złym stanem technicznym budynków, stwierdzonych przez powiatowych inspektorów nadzoru budowlanego w Bytomiu, Zabrze i Knurowie.

W Urzędzie wykorzystano uwagę NIK, sformułowaną w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 14 grudnia 2020 r., skierowanym do Wojewody w wyniku kontroli P/20/012 *Planowanie i wykorzystanie rezerw budżetu państwa i budżetu środków europejskich*, dotyczącą zapewnienia niezwłocznego wydawania decyzji o podziale rezerwy Wojewody. W wyniku badania ośmiu wniosków Urzędu (dysponenta III stopnia) o przyznanie środków z rezerwy Wojewody (17,4% wniosków w tej sprawie) ustalono, że były one rozpatrywane w terminie od jednego do pięciu dni.

(akta kontroli: tom I str. 205-218)

2.1.3. W wyniku badania decyzji zwiększających plan wydatków środkami z pięciu rezerw celowych na łączną kwotę 94 621,8 tys. zł⁶⁸ (17,2% zwiększenia planu

⁶³ Dalej: ŚOW NFZ.

⁶⁴ W tym dotacje na inwestycje i zakupy inwestycyjne.

⁶⁵ W związku z wejściem w życie z dniem 1 stycznia 2021 r. art. 25a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz.U. z 2021 r. poz. 2053, ze zm.).

⁶⁶ W związku z wejściem w życie z dniem 1 stycznia 2021 r. art. 16m ust. 1a, 1b i 1c ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (Dz.U. z 2021 r. poz. 790, ze zm.).

⁶⁷ Dalej: PSP.

⁶⁸ Poz. 34 Środki na realizację ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów oraz na opłacenie składki emerytalnej i rentowej z ubezpieczenia społecznego, a także na opłacenie składki na ubezpieczenie zdrowotne za osoby

z rezerw celowych) stwierdzono, że wnioski o środki wynikały z faktycznych potrzeb i było celowe. Po otrzymaniu decyzji wprowadzono zmiany w planie, a przyznane środki wykorzystano w kwocie 78 691,4 tys. zł (83,0%), zgodnie z przeznaczeniem wskazanym w tych decyzjach. Wykorzystanie środków w niepełnej wysokości dotyczyło pięciu rezerw i nastąpiło z przyczyn zaistniałych po ich otrzymaniu⁶⁹. W związku z powyższym należy uznać, że w Urzędzie wykorzystano uwagę NIK, sformułowaną w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 14 grudnia 2020 r., skierowanym do Wojewody w wyniku kontroli P/20/012 *Planowanie i wykorzystanie rezerw budżetu państwa i budżetu środków europejskich*, dotyczącą zapewnienia przeprowadzania analizy możliwości sfinansowania zadania z budżetu Wojewody przed złożeniem wniosku o przyznanie na to zadanie środków z rezerwy celowej.

(akta kontroli: tom I str. 78-103)

W wyniku badania decyzji zwiększających plan wydatków środkami z rezerwy ogólnej w okresie od września do grudnia 2021 r. na łączną kwotę 9 372,2 tys. zł⁷⁰ (100,0% zwiększenia planu z rezerwy ogólnej) stwierdzono, że zmiany te dotyczyły wydatków, których nie można było przewidzieć na etapie opracowywania ustawy budżetowej na 2021 r. i odzwierciedlano je w planie bezpośrednio po otrzymaniu decyzji. Przestrzegano przy tym zakazu określonego w art. 155 ust. 3 ustawy o finansach publicznych, tj. nie przeznaczono rezerwy ogólnej na zwiększenie wydatków, które zostały zmniejszone w trakcie realizacji budżetu w wyniku przeniesień, dokonanych na podstawie art. 171 ustawy o finansach publicznych. Wojewoda bezzwłocznie przekazywał wnioski złożone przez j.s.t. do Prezesa Rady Ministrów. W związku z powyższym należy uznać, że w Urzędzie wykorzystano uwagę NIK, sformułowaną w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 14 grudnia 2020 r., skierowanym do Wojewody w wyniku kontroli P/20/012 *Planowanie i wykorzystanie rezerw budżetu państwa i budżetu środków europejskich*, dotyczącą zapewnienia niezwłocznego przekazywania wniosków o przyznanie środków z rezerwy ogólnej.

Środki z rezerwy ogólnej otrzymano na: zakup sprzętu i aparatury medycznej dla pięciu szpitali (w Chorzowie, Knurowie, Ogrodzieńcu, Pyskowicach i Rudzie Śląskiej), wykonanie odwodnienia w budynkach trzech placówek oświatowych w Gminie Ogrodzieniec oraz zakup pojazdu wolnobieżnego typu MELEX, dla jednego z tych zespołów, do przewozu dzieci na zajęcia wychowania fizycznego, a także na modernizację linii tramwajowej w Mysłowicach wraz z niezbędną

podbierające niektóre świadczenia rodzinne i zasiłki dla opiekunów i na realizację art. 10 ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”; poz. 35 Uzupełnienie środków na wypłatę i waloryzację świadczeń z zakresu rodziny, polityki społecznej i zabezpieczenia społecznego; poz. 39 Środki na realizację ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci, a także na realizację dodatku wychowawczego, dodatku w wysokości świadczenia wychowawczego oraz dodatku do zryczałtowanej kwoty, o których mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej; poz. 58 Środki na realizację ustawy o opiece nad dziećmi do lat 3; poz. 69 Środki na realizację programu wieloletniego „Senior+”.

⁶⁹ Wiązało się przede wszystkim z mniejszą niż planowały j.s.t. liczbą osób kwalifikujących się do świadczeń, mniejszą liczbą złożonych wniosków o przyznanie świadczeń, przekroczeniem kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, brakiem realizacji świadczeń w ramach koordynacji świadczeń rodzinnych, niezakończeniem postępowań toczących się w Samorządowym Kolegium Odwoławczym (dotyczy poz. 34); brakiem realizacji świadczeń w związku z toczącymi się sprawami w Wojewódzkim Sądzie Apelacyjnym oraz nierozstrzygnięciem do końca roku spraw o przyznanie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego (poz. 35); mniejszą ilością wniosków o przyznanie świadczeń, powrotem dzieci do rodzin biologicznych, niezakończeniem postępowań dotyczących ustanowienia nowych rodzin zastępczych, rozwiązaniem rodzin zastępczych, brakiem prawomocności wyroków, rotacją dzieci w pieczy zastępczej (poz. 39); mniejszą niż przewidywano frekwencją dzieci w instytucjach opieki (poz. 58); niższe niż przewidziano w umowie dofinansowanie jednego zadania (w module I Programu) oraz wyższe kwoty zwrotów do 15 stycznia 2022 r. (w module II Programu), z uwagi na niewykonanie z powodu pandemii części zadań przez j.s.t. (poz. 69).

⁷⁰ Decyzje: MF/FG6.4143.3.152.2021.MF.3106 z 10 września 2021 r. oraz MF/FG6.4143.3.272.2021.MF.5073, MF/FG6.4143.3.276.2021.MF.5101, MF/FG6.4143.3.287.2021.MF.5113, MF/FG6.4143.3.291.2021.MF.5117, MF/FG6.4143.3.290.2021.MF.5116, MF/FG6.4143.3.289.2021.MF.5115 z 30 listopada 2021 r.

infrastrukturą. W 2021 r. ze środków rezerwy ogólnej wydatkowano łącznie 4 226,1 tys. zł (45,1 %). Środki te zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem:

- w kwocie 2 400,0 tys. zł określonej w decyzji Ministra Finansów⁷¹ (dotyczy szpitala w Knurowie).
- w łącznej kwocie 1 826,1 tys. zł, tj. niższej (o 762,3 tys. zł) niż określona w decyzjach Ministra Finansów⁷² (dotyczy szpitali w Ogrodzieńcu i Rudzie Śląskiej, zespołów szkolno-przedszkolnych w Gminie Ogrodzieniec oraz linii tramwajowej w Mysłowicach), gdyż w wyniku przetargów uzyskano niższe ceny niż zakładano, a w przypadku jednego zadania dodatkowo gmina sfinansowała koszty, które miały pierwotnie zostać pokryte z budżetu państwa.

Środki przeznaczone na realizację dwóch pozostałych zadań (dotyczy szpitali w Chorzowie i Pyskowicach⁷³) w łącznej kwocie 4 383,8 tys. zł nie zostały w 2021 r. wykorzystane, z uwagi na wynikające z sytuacji epidemiologicznej utrudnienia w łańcuchu dostaw (konieczne było wydłużenie terminów dostaw tak, aby były one możliwe do wykonania, a potencjalni oferenci chcieli przystąpić do przetargu), a także ze względu na konieczność podjęcia przez szpitale w pierwszej kolejności działań ukierunkowanych na bezpieczeństwo pacjentów i personelu. Środki te, z wyjątkiem kwoty 60,0 tys. zł (która została objęta decyzją Wojewody o blokowaniu wydatków i decyzją Ministra Finansów zmniejszającą plan wydatków), zostały ujęte w wykazie wydatków niewygasających z upływem 2021 r. (4 323,8 tys. zł).

Wojewoda nie występował do Ministra Finansów o zwiększenie planu wydatków o środki z rezerwy ogólnej z przeznaczeniem na realizację rządowego programu „Pomoc dla Afganistanu”, z uwagi na brak w województwie śląskim przypadków określonych w ww. programie. W związku z powyższym nie zwiększono planu wydatków na ten cel.

(akta kontroli: tom II str. 220-224, 272-273, 326-327, 419-420, 476-477, 531-532, 599-600, 647; tom VII str. 398-401)

2.1.4. W 2021 r. Wojewoda podjął 68 decyzji w sprawie blokowania planowanych wydatków w łącznej kwocie 60 653,3 tys. zł⁷⁴ (nie wystąpiły przypadki blokowania wydatków przez Prezesa Rady Ministrów bądź Ministra Finansów), z tego: jedną w kwocie 15 000,0 tys. zł w październiku 2021 r., 17 w łącznej kwocie 18 030,4 tys. zł w listopadzie 2021 r. i 50 w łącznej kwocie 27 622,9 tys. zł w grudniu 2021 r. Z ww. decyzji, 66 w łącznej kwocie 56 088,5 tys. zł podjęto z powodu nadmiaru posiadanych środków (art. 177 ust. 1 pkt 3 ustawy o finansach publicznych), a dwie w łącznej kwocie 4 564,8 tys. zł - z powodu opóźnienia w realizacji zadań (art. 177 ust. 1 pkt 2 ustawy o finansach publicznych).

Największe kwoty decyzji o blokowaniu planowanych wydatków dotyczyły środków przeznaczonych na: realizację świadczenia wychowawczego (24,7%); opłacanie przez gminy składek na ubezpieczenie zdrowotne oraz dofinansowanie wypłat zasiłków stałych i okresowych (10,0%); finansowanie wydatków związanych z zatrudnianiem nauczycieli w celu realizacji zadań doradcy metodycznego oraz finansowanie kosztów obniżenia tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin

⁷¹ Decyzja MF/FG6.4143.3.152.2021.MF.3106.

⁷² Decyzje: MF/FG6.4143.3.276.2021.MF.5101, MF/FG6.4143.3.287.2021.MF.5113, MF/FG6.4143.3.291.2021.MF.5117, MF/FG6.4143.3.290.2021.MF.5116.

⁷³ Decyzje MF/FG6.4143.3.272.2021.MF.5073 i MF/FG6.4143.3.289.2021.MF.5115.

⁷⁴ W zablokowanych wydatkach kwota 44 313,1 tys. zł (73,1 %) dotyczyła wydatków na dotacje dla j.s.t., a kwota 8 956,1 tys. zł (14,8 %) pochodziła z rezerwy celowych i rezerwy ogólnej.

zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych (9,8%); finansowanie dodatku dla kierowników specjalizacji lekarskiej (6,6%).

Zablokowane wydatki w kwotach 15 000,0 tys. zł i 40 596,8 tys. zł (w tym wszystkie wydatki ze środków pochodzących z rezerw) Minister Finansów przeniósł odpowiednio 3 grudnia⁷⁵ i 29 grudnia 2021 r.⁷⁶ do rezerwy celowej utworzonej na wpłatę do Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 (nie wystąpiły przypadki wydawania przez Prezesa Rady Ministrów poleceń Wojewodzie dotyczących wpłaty środków na ww. fundusz).

W wyniku badania, wydanych w listopadzie i grudniu 2021 r., 13 decyzji Wojewody o blokowaniu planowanych wydatków w łącznej kwocie 20 891,2 tys. zł⁷⁷ (34,4% wydatków zablokowanych w części 85/24 – województwo śląskie), ustalono, że:

- decyzje w większości przypadków wydano bez zbędnej zwłoki (do 10 dni od powzięcia informacji, że dany wydatek nie będzie realizowany); wyjątkiem jest decyzja o blokowaniu planowanych wydatków w kwocie 3 999,0 tys. zł, co opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- blokowanie na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 3 ustawy o finansach publicznych nie było skutkiem rezygnacji z realizacji zadań, lecz powzięcia informacji, iż wydatki na zadania będą niższe niż planowano⁷⁸;
- blokowanie na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 2 ustawy o finansach publicznych było spowodowane opóźnieniem w realizacji dwóch zadań: pomocy technicznej realizowanej w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Katowicach w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020⁷⁹ (565,8 tys. zł) oraz zakupu systemu automatycznej kontroli granicznej – bramek „ABC” na potrzeby lotniczego przejścia granicznego w Katowicach – Pyrzowicach (3 999,0 tys. zł). W pierwszym przypadku Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego nie podpisał do końca 2021 r. stosownej umowy związanej z pozyskaniem środków unijnych, w drugim, Komenda Główna Straży Granicznej (jednostka akceptująca opis przedmiotu zamówienia sporządzonego przez Śląski Oddział Straży Granicznej w Raciborzu) poinformowała o potrzebie rozszerzenia oprogramowania bramek o obsługę czytnika odcisków palców oraz modyfikacji

⁷⁵ Decyzja MF/BP4.4143.16.3.2021.RC.

⁷⁶ Decyzja MF/BP4.4143.16.4.2021.RC.

⁷⁷ Decyzje w sprawie blokowania wydatków w kwotach: 3 099,5 tys. zł (85/24.4143.12.6.2021.BD z 22 listopada 2021 r.), 1 711,1 tys. zł (85/24.4143.12.7.2021.BD z 23 listopada 2021 r.), 1 087,7 tys. zł (85/24.4143.12.10.2021.BD z 26 listopada 2021 r.), 2 500,0 tys. zł (85/24.4143.12.22.2021.BD z 3 grudnia 2021 r.), 1 330,1 tys. zł (85/24.4143.12.32.2021.BD z 6 grudnia 2021 r.), 1 680,6 tys. zł (85/24.4143.12.36.2021.BD z 10 grudnia 2021 r.), 3 999,0 tys. zł (85/24.4143.12.46.2021.BD z 16 grudnia 2021 r.), 60,0 tys. zł (85/24.4143.12.53.2021.BD z 17 grudnia 2021 r.), 565,8 tys. zł (85/24.4143.12.50.2021.BD.PO IIŚ 2014-2020 z 20 grudnia 2021 r.), 413,0 tys. zł (85/24.4143.12.58.2021.BD z 23 grudnia 2021 r.), 123,3 tys. zł (85/24.4143.12.57.2021.BD.FAMI z 23 grudnia 2021 r.), 476,8 tys. zł (85/24.4143.12.68.2021.BD z 28 grudnia 2021 r.), 3 844,3 tys. zł (85/24.4143.12.70.2021.BD z 30 grudnia 2021 r.).

⁷⁸ Z uwagi na mniejszą niż zakładano ilość przewoźników ubiegających się o wsparcie finansowe, w związku z COVID-19; niższe potrzeby zgłoszone przez j.s.t. na opłacenie składek za osoby podlegające obowiązkowi ubezpieczenia społecznego; zmniejszenie, w stosunku do zakładanej przez j.s.t., liczby osób uprawnionych do świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego; mniejszą niż zakładano liczbą dzieci, na które przypadło świadczenie wychowawcze; mniejsze niż pierwotnie zakładały j.s.t., potrzeby w zakresie dożywiania oraz pomocy żywnościowej dla najuboższych; niższe wykonanie przez j.s.t. wydatków na zasiłki stałe; brak pozytywnej opinii Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej w sprawie dofinansowania z budżetu państwa zakupu morcelatora; oszczędności w toku realizacji wydatków inwestycyjnych w ramach budżetu dysponenta III stopnia; niższe wykonanie wydatków przez Urząd z tytułu m.in. zakupu paliwa, usług pocztowych, badań pracowników, korekty odpisu na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych.

⁷⁹ Dalej: POIŚ.

interfejsu komunikacyjnego systemu ZSE 6, co skutkowało koniecznością przesunięcia prac na 2022 r.

(akta kontroli: tom I str. 106-202)

2.1.5. W rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w roku 2020 nie wygasają z upływem roku budżetowego⁸⁰ w części 85/24 – województwo śląskie uwzględniono wydatki w łącznej kwocie 16 464,8 tys. zł na realizację 30 zadań. W terminie określonym w art. 21 ust. 6 ustawy z dnia 7 października 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania społeczno-gospodarczym skutkom COVID-19⁸¹ (do 30 listopada 2021 r.) wydatkowano zgodnie z przeznaczeniem kwotę 14 465,2 tys. zł (87,9%) na realizację 26 zadań. Nie zostały wydatkowane środki w łącznej kwocie 680,0 tys. zł na realizację pozostałych czterech zadań, tj.:

- rozbudowę i modernizację instalacji gazów medycznych w Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Świętochłowicach sp. z o.o. (dotacja dla jednostki niezaliczanej do sektora finansów publicznych w kwocie 159,9 tys. zł), z powodu braku ofert na dostawę urządzeń do wytwarzania sprężonego powietrza dla zapewnienia ciągłości pracy respiratorów, w sytuacji ponownego przeprowadzenia postępowania przetargowego;
- zakup środków ochrony osobistej z przeznaczeniem dla Szpitala Specjalistycznego w Chorzowie (dotacja dla Samorządu Województwa Śląskiego w kwocie 229,9 tys. zł), z uwagi na przedłużenie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w związku ze złożeniem przez jednego z wykonawców odwołania do Krajowej Izby Odwoławczej;
- budowę mostu nad rzeką Odrą w ciągu drogi wojewódzkiej nr 421 w ramach Programu Rządowego Mosty dla Regionów (dotacja dla Samorządu Województwa Śląskiego w kwocie 140,8 tys. zł), z powodu przedłużającego się postępowania wodnoprawnego, z uwagi na ograniczone (w związku z epidemią) możliwości wykonania wysokospecjalistycznych opracowań z zakresu geologii, hydrologii i przepisów prawa budowlanego;
- zakup laserowego wykrywacza materiałów wybuchowych i narkotyków na potrzeby lotniczego przejścia granicznego Katowice – Pyrzowice (wydatek Urzędu – dysponenta III stopnia w kwocie 150,0 tys. zł), z uwagi na konieczność unieważnienia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, spowodowaną tym, że otrzymana oferta nie spełniała wymagań określonych w opisie przedmiotu zamówienia.

(akta kontroli: tom I str. 219-272)

Stosownie do komunikatu Ministerstwa Finansów z 7 stycznia 2021 r.⁸² złożenie zapotrzebowania na środki niewygasające z upływem 2020 r. odbywało się w systemie informatycznym TREZOR. Pierwotne zapotrzebowanie zostało przekazane do Departamentu Budżetu Państwa Ministerstwa Finansów 8 stycznia 2021 r. (następnie dokonywano aktualizacji według potrzeb dysponentów/beneficjentów dotacji). Po otrzymaniu środków przekazywano je w tym samym dniu na rachunki dysponentów/beneficjentów dotacji. Zwrotu środków niewykorzystanych (ze względu na niższe niż zakładano koszty realizacji zadań) dokonano w terminie określonym w art. 21 ust. 7 ustawy o zmianie niektórych ustaw

⁸⁰ Dz.U. poz. 2422.

⁸¹ Dz.U. poz. 1747. Dalej: ustawa o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania społeczno-gospodarczym skutkom COVID-19.

⁸² Nr K.WYK.2.2021.

w celu przeciwdziałania społeczno-gospodarczym skutkom COVID-19⁸³. Ewidencja księgowa środków przeniesionych do wydatkowania w 2021 r. była prowadzona prawidłowo.

(akta kontroli: tom I str. 273-306; tom IV str. 426-432)

2.1.6. W rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w roku 2021 nie wygasają z upływem roku budżetowego⁸⁴ w części 85/24 – województwo śląskie uwzględniono wydatki w łącznej kwocie 24 705,5 tys. zł na realizację 16 zadań, tj.:

- jednego zadania realizowanego przez Komendę Wojewódzką PSP w Katowicach⁸⁵, tj. zakupu samochodów ratowniczo-gaśniczych (13 000,0 tys. zł) – zadanie zostało wskazane do ujęcia w nowelizacji ustawy budżetowej na 2021 r. w piśmie Zastępcy Śląskiego Komendanta Wojewódzkiego PSP z dnia 15 lipca 2021 r. skierowanego bezpośrednio do Komendanta Głównego PSP w odpowiedzi na pismo z dnia 13 lipca 2021 r.;
- czterech zadań realizowanych Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Katowicach⁸⁶, tj.: 1) zakupu odczynników do sekwencjonowania genomu wirusa SARS-CoV-2; 2) zakupu samochodu osobowego dla WSSE; 3) remontu wind w dziale laboratoryjnym WSSE; 4) utworzeniu interdyscyplinarnej pracowni wykonującej badania laboratoryjne w ramach nadzoru nad bezpieczeństwem chemikaliów, środków biobójczych, kosmetyków i środowiska pracy (łącznie 2 904,6 tys. zł) – dwa zadania były ujęte w pierwotnym planie finansowym WSSE na 2021 r., a kolejne dwa wprowadzono do planu⁸⁷ po otrzymaniu informacji z Głównego Inspektoratu Sanitarnego o przystąpieniu do POLiŚ Oś XI-REACT-EU;
- pięciu zadań realizowanych przez Urząd, tj. 1) zakupu wyposażenia na potrzeby Urzędu (komputerów, pojemników transportowych, plomb i mebli biurowych); 2) modernizacji budynku Urzędu w Katowicach przy ul. Damrota 16 (wykonanie nowej instalacji klimatyzacji i wentylacji mechanicznej wywiewnej pomieszczeń na II, III i IV piętrze wraz z nadzorem inwestorskim); 3) remontu pomieszczeń na IV piętrze w ww. budynku; 4) zakupu wyposażenia na potrzeby dyspozytorni medycznych (komputery stacjonarne, fotele dyspozytorskie); 5) zakupów wyposażenia (laptopów) na potrzeby obsługi programu „Senior+” (łącznie 1 624,4 tys. zł) – dla czterech zadań środki finansowe zostały przyznane w ustawie budżetowej na 2021 r., na jedno przyznano środki z rezerwy celowej poz. 69 (decyzję w tej sprawie wydano 29 kwietnia 2021 r.);
- sześciu zadań realizowanych przez j.s.t. i inne jednostki, tj. inwestycji i zakupów inwestycyjnych (jedno zadanie realizowane przez jednostkę niezaliczaną do sektora finansów publicznych dotyczyło wyposażenia w klimatyzatory pomieszczeń II linii kontroli granicznej lotniczego przejścia granicznego Katowice – Pyrzowice; trzy zadania realizowane przez powiaty dotyczyły zakupu sprzętu medycznego dla szpitali oraz zabezpieczenia i stabilizacji osuwiska; dwa zadania realizowane przez gminy dotyczyły programu „Maluch+” i utworzenia ośrodka wsparcia (łącznie 7 176,5 tys. zł) – środki na realizację zadań pochodziły z rezerwy celowych: poz. 22, poz. 4, poz. 25, poz. 58 oraz z rezerwy ogólnej i zostały

⁸³ 8 kwietnia, 27 września, 5 października i 26 listopada 2021 r.

⁸⁴ Dz.U. poz. 2407. Dalej: rozporządzenie w sprawie wydatków niewygasających w 2021 r.

⁸⁵ Dalej: KW PSP

⁸⁶ Dalej: WSSE.

⁸⁷ Przeniesienie środków w kwocie 1 652,4 tys. zł w dniu 22 listopada 2021 r. na podstawie art. 171 ust. 1 i 5 ustawy o finansach publicznych, zgodnie z upoważnieniem Wojewody BOV.0030.4.3.2020. z dnia 15 czerwca 2020 r.

przyznane decyzjami Ministra Finansów odpowiednio z dnia: 7 czerwca, 15 i 20 września, 28 maja, 27 stycznia oraz 30 listopada 2021 r.

Nie stwierdzono przypadków, w których już w dniu skierowania wniosku o przyznanie środków z rezerw na zadanie bądź w dniu wskazania zadania do ujęcia w nowelizacji ustawy budżetowej w Urzędzie posiadano informacje o braku możliwości realizacji zadania w 2021 r.

Przyczynami niezrealizowania w 2021 r. zaplanowanych zadań były przede wszystkim: wydłużone terminy realizacji zamówień wynikające z sytuacji pandemicznej i z wysoko specjalistycznego charakteru zamawianego sprzętu, którego dostępność na rynku była ograniczona, zwiększone zapotrzebowanie na rynku na odczynniki do badań SARS-CoV-2, ograniczenie podaży podzespołów, w tym półprzewodników i podwozi samochodowych, niezbędnych do realizacji zamówień, przedłużające się procedury związane z uzyskaniem zezwolenia na wyłączenie gruntów leśnych z produkcji, przedłużające się postępowania przetargowe, liczne przypadki absencji, kwarantanny pracowników (wykonawców prac remontowych i inwestycyjnych), przyznanie środków w terminie uniemożliwiającym przeprowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego i zakończenie jego realizacji w 2021 r.

Wydatki zgłoszone do ujęcia w wykazie wydatków niewygasających spełniały warunek określony w art. 21 ust. 3 ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw⁸⁸, tj. nie były zwiększane w toku realizacji budżetu w trybie art. 171 ust. 3 i 4 oraz art. 173 ust. 2 ustawy o finansach publicznych. Nie stwierdzono zagrożenia realizacji zadań w terminie określonym w art. 21 ust. 6 ww. ustawy z 11 sierpnia 2021 r., tj. do 30 listopada 2022 r.

(akta kontroli: tom I str. 307-387)

2.1.7. W związku z wejściem w życie 22 października 2021 r. ustawy z dnia 1 października 2021 r. o zmianie ustawy budżetowej na 2021 r.⁸⁹ budżet Wojewody w części 85/24 – województwo śląskie został zwiększony decyzją Ministra Finansów⁹⁰ o kwotę 51 798,0 tys. zł, a przyznane środki zwiększyły plany finansowe wydatków jednostek administracji zespolonej i Urzędu⁹¹. Zmiany te dotyczyły:

- wynagrodzenia i pochodne z przeznaczeniem na dodatkowy fundusz motywacyjny w wysokości 6% planowanych na rok 2021 r. wynagrodzeń osobowych i uposażeń⁹² oraz w związku z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 2021 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad wynagradzania osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe⁹³;
- realizację ustawowych zadań Inspekcji Weterynaryjnej, w tym zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt, głównie afrykańskiego pomoru świń oraz wysoce zjadliwej grypy ptaków;

⁸⁸ Dz.U. poz. 1535, ze zm.

⁸⁹ Dz. U. poz. 1900.

⁹⁰ MF/BP6.4143.18.4.2021.ZUB z dnia 21 października 2021 r.

⁹¹ Wojewoda nie przekazywał środków do państwowych funduszy celowych, agencji wykonawczych, ani państwowych osób prawnych.

⁹² Zgodnie z art. 1 pkt 6 ustawy z dnia 14 października 2021 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2021 oraz ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. poz. 1901).

⁹³ Dz.U. poz. 1394. Dalej: rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad wynagradzania osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe.

- zakup 13 samochodów ratowniczo-gaśniczych przez KW PSP.

Potrzeby Urzędu, dotyczące dodatkowych środków finansowych na wynagrodzenia osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe za okres od sierpnia do grudnia 2021 r., zgłosił Ministrowi Finansów Zastępca Dyrektora Biura Organizacyjno-Budżetowego (pismo z 13 września 2021 r.). Z kolei Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Katowicach⁹⁴ i KW PSP zgłosiły swoje potrzeby odpowiednio Zastępcy Głównego Lekarza Weterynarii (mail z 3 września 2021 r.) i Komendantowi Głównemu PSP (pismo z 15 lipca 2021 r.).

Z uwagi na późne przyznanie środków finansowych określonych w nowelizacji ustawy budżetowej⁹⁵ zakup 13 samochodów ratowniczo-gaśniczych (13 000,0 tys. zł) został ujęty w wykazie wydatków, które nie wygasają z upływem 2021 r. Pozostałe zadania, na realizację których zwiększono środki w ramach nowelizacji ustawy budżetowej na 2021 r., zostały zrealizowane.

(akta kontroli: tom I str. 388-486)

2.1.8. Zobowiązania ogółem w części 85/24 – województwo śląskie na koniec 2021 r. wyniosły 31 700,8 tys. zł⁹⁶. Największy udział w tej kwocie stanowiły zobowiązania z tytułu dodatkowego wynagrodzenia/uposażenia rocznego⁹⁷ (21 846,3 tys. zł, tj. 68,9%) oraz z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne⁹⁸ (3 926,4 tys. zł, tj. 12,4%). Zobowiązania wymagalne wyniosły na koniec 2021 r. 8,5 tys. zł i wynikały z wyroków sądowych (koszty postępowań sądowych i odsetki). Zobowiązania te, w stosunku do zobowiązań wymagalnych na koniec 2020 r. (które również wynikały z wyroków sądowych), były blisko 22 razy niższe.

Zobowiązania ogółem Urzędu (dysponenta III stopnia) na koniec 2021 r. wyniosły 12 236,6 tys. zł⁹⁹. Największy udział w tej kwocie stanowiły zobowiązania z tytułu dodatkowego wynagrodzenia/uposażenia rocznego¹⁰⁰ (7 131,4 tys. zł, tj. 58,3%) oraz z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne¹⁰¹ (1 295,5 tys. zł, tj. 10,6%). Zobowiązania wymagalne Urzędu wyniosły na koniec 2021 r. 10,4 tys. zł¹⁰² i wynikały z wyroków sądowych (koszty postępowań sądowych i odsetki). Zobowiązania te, w stosunku do zobowiązań wymagalnych Urzędu na koniec 2020 r. (które również wynikały z wyroków sądowych), były ponad 17 razy niższe. W wyniku badania zgodności zobowiązań Urzędu wykazanych w sprawozdaniu Rb-27 za 2021 r.¹⁰³ z ewidencją księgową, nie stwierdzono nieprawidłowości. Nie stwierdzono również opóźnień w regulowaniu zobowiązań Urzędu. NIK uznaje zatem, iż wykorzystano uwagę, sformułowaną w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 16 kwietnia 2021 r., skierowanym do Wojewody w wyniku kontroli P/21/001 *Wykonanie budżetu państwa w 2020 r. w części 85/24 – województwo śląskie*,

⁹⁴ Dalej: WIW.

⁹⁵ 26 października 2021 r.

⁹⁶ Dane według sprawozdania łącznego Rb-28 za 2021 r. z dnia 25 lutego 2022 r.

⁹⁷ §§ 4040, 4041, 4042, 4048, 4049, 4070.

⁹⁸ §§ 4110, 4111, 4112, 4118, 4119.

⁹⁹ Dane według sprawozdania jednostkowego Urzędu Rb-28 za 2021 r. (korekta z dnia 22 marca 2022 r.).

¹⁰⁰ §§ 4040, 4041, 4042, 4048, 4049, 4070.

¹⁰¹ §§ 4110, 4111, 4112, 4118, 4119.

¹⁰² Kwota zobowiązań wymagalnych Urzędu (przedstawiona w korekcie jednostkowego sprawozdania Rb-28 za 2021 r. z 22 marca 2022 r.) jest wyższa od kwoty zobowiązań w części 85/24 – województwo śląskie (przedstawionej w sprawozdaniu łącznym Rb-28 za 2021 r.), z uwagi na to, że na dzień sporządzenia niniejszego wystąpienia pokontrolnego prace nad korektą sprawozdania łącznego Rb-28 (uwzględniającą korekty sprawozdań jednostkowych) były w toku.

¹⁰³ Sprawozdanie jednostkowe z dnia 15 lutego 2022 r.

dotyczącą terminowego regulowania zobowiązań w celu niedopuszczenia do wystąpienia odsetek z tytułu nieterminowych płatności.

(akta kontroli: tom VI str. 586-619; tom IV str. 197-208, 507-541, 595-606)

2.1.9. W 2021 r. wydatki na dotacje w części 85/24 – województwo śląskie wyniosły 7 420 856,4 tys. zł¹⁰⁴ (93,3 % wydatków ogółem, 99,1% planu po zmianach i 98,7% wydatków na dotacje poniesionych w 2020 r.), w tym 44 858,2 tys. zł (0,6%) na inwestycje i zakupy inwestycyjne.

Szczegółowym badaniem objęto dotacje w łącznej kwocie 4 762 886,9 tys. zł (59,9% wydatków ogółem i 64,2% wydatków na dotacje¹⁰⁵), przekazane na:

- 1) sfinansowanie zadań bieżących w zakresie ratownictwa medycznego¹⁰⁶ w kwocie 254 646,0 tys. zł¹⁰⁷ (dotacja przekazana do ŚOW NFZ);
- 2) sfinansowanie zadań bieżących zleconych j.s.t. w zakresie realizacji świadczenia wychowawczego stanowiącego pomoc państwa w wychowywaniu dzieci w kwocie 4 457 632,4 tys. zł¹⁰⁸;
- 3) dofinansowanie zadań bieżących własnych j.s.t. związanych z realizacją programu „Posiłek w szkole i w domu” (Moduł I i II) w kwocie 29 614,5 tys. zł¹⁰⁹;
- 4) sfinansowanie zadań zleconych powiatom z zakresu gospodarki nieruchomościami Skarbu Państwa w kwocie 20 994,0 tys. zł¹¹⁰.

Środki dotacji zaplanowane i przekazane na realizację zadań wynikały ze zweryfikowanych przez pracowników Urzędu kalkulacji potrzeb i harmonogramów-rzeczowo-finansowych składanych przez j.s.t. (dotyczy dotacji, o których mowa w pkt 2-4) oraz przekazanych Ministrowi Zdrowia założeń dotyczących finansowania zespołów ratownictwa medycznego, przygotowywanych w oparciu o dane pozyskane bezpośrednio od dysponentów tych zespołów (dotyczy dotacji, o której mowa w pkt 1). Przed przekazaniem środków oceniono rzeczywiste zapotrzebowanie. Efektem prowadzonych analiz były zmiany w planie dotacji (zwiększenia/zmniejszenia planu dotacji dla j.s.t. w przypadku dotacji, o których mowa w pkt 2-4 oraz zwiększenia planu dotacji, o której mowa w pkt 1). Monitorowano stopień realizacji celów założonych przy udzielaniu ww. dotacji oraz uzyskane efekty rzeczowe (cele te zostały w pełni zrealizowane). W oparciu o informacje i sprawozdania beneficjentów z wykorzystania otrzymanych środków dokonywano ocen wykorzystania udzielonych dotacji, a w razie stwierdzenia nadmiaru środków (dotyczy dotacji określonych w pkt 2 i 3), podejmowano działania w celu zablokowania planowanych wydatków.

¹⁰⁴ Wraz z wydatkami, które nie wygasły z upływem 2021 r., w kwocie 7 176,5 tys. zł.

¹⁰⁵ W tym dotacje na inwestycje i zakupy inwestycyjne.

¹⁰⁶ W tym na finansowanie podwyżek dla pielęgniarek i położnych oraz dla ratowników medycznych.

¹⁰⁷ Rozdział 85141 *Ratownictwo medyczne* § 2840 *Dotacja celowa otrzymana z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie ustawowo określonych zadań bieżących realizowanych przez pozostałe jednostki sektora finansów publicznych.*

¹⁰⁸ Rozdział 85501 *Świadczenie wychowawcze* § 2060 *Dotacja celowa otrzymana z budżetu państwa na zadania bieżące z zakresu administracji rządowej zlecone gminom (związkom gmin, związkom powiatowo-gminnym), związane z realizacją świadczenia wychowawczego stanowiącego pomoc państwa w wychowywaniu dzieci.*

¹⁰⁹ Rozdział 85230 *Pomoc w zakresie dożywiania* § 2030 *Dotacja celowa otrzymana z budżetu państwa na realizację własnych zadań bieżących gmin (związków gmin, związków powiatowo-gminnych).*

¹¹⁰ Rozdział 70005 *Gospodarka gruntami i nieruchomościami* § 2110 *Dotacja celowa przekazana z budżetu państwa na zadania bieżące z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami realizowane przez powiat* i § 6410 *Dotacja celowa otrzymana z budżetu państwa na inwestycje i zakupy inwestycyjne z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami realizowane przez powiat*; rozdział 75814 *Różne rozliczenia finansowe* § 2110. Badanie nie dotyczyło środków na realizację zadań wynikających z art. 11a ust. 1 i art. 12 ust. 4a ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 176).

W ramach nadzoru sprawowanego przez dysponenta części, pracownicy Wydziału Nadzoru Właścicielskiego przeprowadzili jedną kontrolę w zakresie wykorzystania dotacji celowej na realizację zadań zleconych z zakresu gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa¹¹¹. Działania podejmowane przez powiat w zakresie gospodarowania środkami dotacji zostały ocenione pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹¹², wobec czego sformułowano wnioski i wydano zalecenia pokontrolne zobowiązujące do podjęcia działań mających na celu usunięcie tych nieprawidłowości. Wykorzystanie dotacji, o których mowa w pkt 2 i 3, nie było przedmiotem kontroli planowanych na 2021 r., pomimo że Wydział Rodziny i Polityki Społecznej zgłosił propozycje w tym zakresie¹¹³. Według wyjaśnień Dyrektora Wydziału Kontroli, nie ujęto tych propozycji w planie kontroli na 2021 r. z uwagi na inne priorytetowe zadania wskazane do realizacji przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów, kolejne fale pandemii oraz ograniczone możliwości kadrowe wydziału. Kontrolę wykorzystania dotacji, o której mowa w pkt 1, Wydział Powiadamiania Ratunkowego zaplanował zgłosić do planu kontroli na 2023 r.

W ramach weryfikacji rozliczeń dotacji w wydziałach merytorycznych Urzędu stwierdzono jeden przypadek wykorzystania części dotacji (w kwocie 1,8 tys. zł) niezgodnie z przeznaczeniem (dotyczy dotacji, o której mowa w pkt 2) oraz dwa przypadki pobrania dotacji w nadmiernej wysokości (w kwotach 36,5 tys. zł i 45,3 tys. zł, dotyczy dotacji, o której mowa w pkt 4). Dwie j.s.t. dokonały zwrotu dotacji, a w przypadku dotacji pobranej w nadmiernej wysokości w kwocie 45,3 tys. zł rozpoczęto przygotowania do wszczęcia postępowania w sprawie określenia kwoty dotacji przypadającej do zwrotu.

(akta kontroli: tom I str. 487-770; tom VII str. 1-252, 404)

2.1.10. W 2021 r. wynagrodzenia w części 85/24 – województwo śląskie wyniosły 319 356,1 tys. zł, tj. 99,6% planu po zmianach (320 650,6 tys. zł) i były o 19,3% wyższe niż w 2020 r. (267 590,6 tys. zł)¹¹⁴. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego pełnozatrudnionego wyniosło 6 979,54 zł i było o 14,1% wyższe niż w 2020 r. (6 116,07 zł). Wzrost wynagrodzeń ogółem był związany ze zwiększeniem stanu zatrudnienia oraz przyznaniem środków z rezerw celowych na podwyżki dla pracowników Urzędu i jednostek administracji zespolonej (w szczególności jednostek Inspekcji Sanitarnej).

(akta kontroli: tom II str. 1-14, 22-26)

Wynagrodzenia w Urzędzie wyniosły 105 160,8 tys. zł, tj. 99,5% planu po zmianach (105 686,5 tys. zł) i były o 24,4% wyższe niż w 2020 r. (84 563,9 tys. zł)¹¹⁵. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego pełnozatrudnionego wyniosło 6 869,48 zł i było o 11,5% wyższe niż w 2020 r. (6 161,14 zł). Wzrost wynagrodzeń ogółem wynikał głównie z faktu, że dyspozytorzy medyczni wykonujący swoje zadania u dysponentów zespołów ratownictwa medycznego, stali się z dniem 1 stycznia 2021 r. pracownikami urzędów wojewódzkich. Otrzymywane przez nich dodatki (w tym za nadgodziny) wpłynęły również na wzrost przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego brutto w Urzędzie. Zmiany mnożników kwoty bazowej osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, wprowadzone

¹¹¹ Kontrola dotyczyła wykorzystania dotacji w 2020 r. (z wyłączeniem środków przekazanych na obsługę administracyjną).

¹¹² Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły: nieterminowego regulowania zobowiązań, nieprawidłowego przeprowadzenia zapytania ofertowego oraz niewłaściwego rozliczenia wykonania umowy.

¹¹³ Kontrole wykorzystania dotacji, o których mowa w pkt 2 i 3, odpowiednio w ośmiu i pięciu gminach.

¹¹⁴ Według łącznych sprawozdań o zatrudnieniu i wynagrodzeniach Rb-70 za IV kwartał 2020 r. i IV kwartał 2021 r.

¹¹⁵ Według jednostkowych sprawozdań Urzędu o zatrudnieniu i wynagrodzeniach Rb-70 za IV kwartał 2020 r. i IV kwartał 2021 r.

rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad wynagradzania osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe (które weszło w życie z dniem 1 sierpnia 2021 r.), spowodowały niewielki wzrost (o 0,4%) w stosunku do roku poprzedniego zarówno planowanych¹¹⁶, jak i wykonanych w Urzędzie wynagrodzeń.

(akta kontroli: tom II str. 15-18, 39-42)

W części 85/24 – województwo śląskie przeciętne zatrudnienie w 2021 r. wyniosło 3 813 osób w przeliczeniu na pełnozatrudnionych i było wyższe o 4,6% (167 osób) od przeciętnego zatrudnienia w 2020 r. (3 646 osób)¹¹⁷. Wzrost zatrudnienia wystąpił głównie w Urzędzie (o 132 osoby) i dotyczył przede wszystkim dyspozytorów medycznych.

(akta kontroli: tom II str. 1-4, 42-43)

W 2021 r. łączna kwota nagród wypłaconych w Urzędzie wyniosła 4 038,1 tys. zł, a średnia kwota nagrody – 3 165,40 zł¹¹⁸ (nie wystąpiły przypadki nagród dla Wojewody i Wicewojewodów).

(akta kontroli: tom II str. 46)

W części 85/24 – województwo śląskie na wynagrodzenia bezosobowe wydatkowano w 2021 r. 11 238,5 tys. zł, co stanowiło 93,1% planu po zmianach (12 070,6 tys. zł) oraz 93,4% takich wydatków w roku poprzednim (12 027,7 tys. zł)¹¹⁹. Niższe, w porównaniu do planowanych, wydatki z tego tytułu wystąpiły głównie w wojewódzkim oraz powiatowych inspektoratach weterynarii (związane były przede wszystkim spowodowanymi pandemią COVID-19: zmniejszeniem liczby kontroli prowadzonych przez lekarzy weterynarii oraz ubojów zwierząt, zmniejszeniem ilości pogłowia trzody chlewnej na terenie województwa i zmniejszeniem liczby obserwacji zwierząt w kierunku wścieklizny i innych chorób zakaźnych), a także w Wojewódzkim Zespole do spraw Orzekania o Niepełnosprawności (spowodowane zmniejszeniem liczby wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności w wyniku pandemii COVID-19).

(akta kontroli: tom II str. 47-52)

W 2021 r. zadania na rzecz Urzędu na podstawie innych umów niż umowa o pracę¹²⁰ wykonywało 97 osób (z tego 96 wykonywało zadania podstawowe¹²¹, a jedna – zadania pomocnicze), tj. o 6,6% więcej niż w 2020 r. (91 osób). Wydatki poniesione z tego tytułu wyniosły 452,0 tys. zł i były niższe o 28,0% w porównaniu do roku poprzedniego (628,0 tys. zł).

(akta kontroli: tom II str. 45)

2.1.11. W 2021 r. wydatki majątkowe w części 85/24 – województwo śląskie wyniosły 76 227,4 tys. zł¹²² (1,0% wydatków ogółem, 96,6% planu po zmianach

¹¹⁶ Zmienionych zgodnie z nowelizacją ustawy budżetowej na rok 2021.

¹¹⁷ Według sprawozdań o zatrudnieniu i wynagrodzeniach Rb-70 za IV kwartał 2020 r. i IV kwartał 2021 r.

¹¹⁸ Średnia wyliczona jako iloraz łącznej kwoty wydatków na nagrody brutto w 2021 r. i średniego zatrudnienia w tym okresie według sprawozdania Rb-70.

¹¹⁹ Według łącznych sprawozdań Rb-28 za 2020 r. i 2021 r. (§§ 4170, 4178, 4179).

¹²⁰ Umowa zlecenia trwająca sześć miesięcy lub dłużej albo powtarzana nieprzerwanie przez ten okres.

¹²¹ Tj. zadania wojewódzkich konsultantów w ochronie zdrowia, stwierdzanie zgonów osób podejrzanych o zakażenie wirusem SARS-CoV-2 albo zakażonych tym wirusem poza szpitalem, czynności obsługi biurowej w Wojewódzkim Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności, zapewnienie niezawodnego funkcjonowania oprogramowania na potrzeby systemu zarządzania kryzysowego, wykonywanie zadań Naczelnego Lekarza Uzdrawiska.

¹²² Wraz z wydatkami, które nie wygasły z upływem 2021 r., w kwocie 21 052,7 tys. zł.

i 81,1% wydatków majątkowych poniesionych w 2020 r.), z tego 44 858,2 tys. zł stanowiły dotacje na inwestycje i zakupy inwestycyjne, a 31 369,2 tys. zł – inwestycje i zakupy inwestycyjne Urzędu i jednostek administracji zespolonej. Spadek wydatków majątkowych, w porównaniu do roku poprzedniego, wynikał przede wszystkim ze zmniejszenia wydatków z tytułu dotacji na inwestycje i zakupy inwestycyjne dla miejskich i powiatowych komend PSP oraz zmniejszenia wydatków z tytułu zakupów inwestycyjnych w Urzędzie.

(akta kontroli: tom IV str. 252-261, 765-799; tom VII str. 402-403, 414-415)

Według planu po zmianach, kwota wydatków majątkowych Urzędu (dysponenta III stopnia) wyniosła 7 284,1 tys. zł i dotyczyła 27 zadań, w tym 19 wprowadzonych do planu rzeczowego w trakcie roku. Zmiany w planie były uzasadnione i służyły realizacji zadań Urzędu.

Wydatki majątkowe Urzędu wyniosły 5 577,3 tys. zł¹²³ (76,6% planu po zmianach). Zrealizowano 26 zaplanowanych zadań, z czego:

- w związku z modernizacją budynku Urzędu przy ulicy Damrota 16 w Katowicach – wykonano dokumentację projektową instalacji wentylacji, klimatyzacji i modernizacji stacji wymienników ciepła, opracowano ekspertyzę techniczną stanu ochrony przeciwpożarowej budynku, zbudowano nową sieć teleinformatyczną na IV piętrze, zamontowano drzwi przeciwpożarowe na korytarzach IV piętra oraz system zabezpieczeń przed upadkiem z wysokości i bezpiecznego poruszania się po dachu (część wydatków na to zadanie, tj. 674,2 tys. zł, ujęto w wykazie wydatków niewygasających z upływem 2021 r.);
- w ramach zakupów informatycznych i łączności – zakupiono urządzenia sieciowe¹²⁴, komputery przenośne¹²⁵, akcesoria i części komputerowe, urządzenia peryferyjne, oprogramowanie¹²⁶, licencje¹²⁷, serwery¹²⁸, aparaty telefoniczne, akcesoria i części dla telefonii;
- w zakresie zakupu pozostałych inwestycji rzeczowych na potrzeby Urzędu - zmodernizowano system CCTV¹²⁹ i zainstalowano trzy zestawy kamer w budynkach Urzędu¹³⁰, wymieniono skaner z ploterem, zainstalowano cztery zestawy urządzeń do kompensacji mocy biernej¹³¹, zakupiono i zamontowano kompaktowe regały przesuwne w pomieszczeniach Archiwum Zakładowego i Zlikwidowanych Przedsiębiorstw Państwowych;
- w ramach wymiany wyeksploatowanych samochodów służbowych Urzędu – zakupiono trzy samochody, w tym jeden na potrzeby Centrum Powiadamiania Ratunkowego.

Nie przystąpiono do realizacji zadania pn. „Dostawa i instalacja systemu rejestracji czasu pracy oraz kontroli dostępu dyspozytorni medycznej w Gliwicach”, z uwagi na

¹²³ Wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 674,2 tys. zł.

¹²⁴ Przełączniki, routery, tokeny.

¹²⁵ Osiemdziesiąt sztuk laptopów.

¹²⁶ Użytkowe, do szyfrowania danych, informacji prawnej, do projektowania 2D, do wirtualizacji, do monitoringu wizyjnego, narzędziowe m.in. do zarządzania infrastrukturą urządzeń sieciowych, zdalnego zarządzania stacjami komputerowymi.

¹²⁷ Windows Server, dostępowe (CAL) do systemu Windows Server.

¹²⁸ Wydajnych jednostek komputerowych, serwery telekomunikacyjne.

¹²⁹ *Closed-Circuit TeleVision* – system umożliwiający transmisję obrazu (lub obrazu i dźwięku) w ramach zamkniętej infrastruktury (w ramach jednego budynku bądź grupy pomieszczeń), w celu zapewnienia nadzoru nad przestrzenią.

¹³⁰ W Katowicach, Częstochowie, Tychach.

¹³¹ W budynkach Urzędu w Katowicach, Częstochowie, Bielsku-Białej i Tychach.

związane z pandemią wydłużone terminy realizacji i zagrożenie niewykonania prac do końca 2021 r. Niewydatkowane na to zadanie środki w kwocie 38,0 tys. zł zostały przez Wojewodę zablokowane 22 grudnia 2021 r. Zadanie to zostało uwzględnione do realizacji w 2022 r.

(akta kontroli: tom VIII str. 253-334, 403)

2.1.12. W wyniku badania próby wydatków w łącznej kwocie 14 185,2 tys. zł¹³² (8,3% wydatków dysponenta III stopnia), z tego 11 803,1 tys. zł¹³³ w grupie pozapłacowych wydatków bieżących jednostki budżetowej (83,2% wartości próby) oraz 2 382,1 tys. zł. w grupie wydatków majątkowych¹³⁴ (16,8% wartości próby), ustalono, że były one celowe i gospodarne, jak również rzetelnie skalkulowane. Wydatki poniesiono do wysokości kwot ujętych w planie finansowym, w kwotach wynikających z umów zawartych z wykonawcami. Zakupione środki trwale dostarczono terminowo oraz ujęto w ewidencji zgodnie z wymogami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 października 2016 r. w sprawie Klasyfikacji Środków Trwałych (KŚT)¹³⁵. Inwestycje wykonano terminowo, co przyczyniło się do realizacji zadań Urzędu. Nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności, wiążących się z naliczeniem i zapłaceniem odsetek.

(akta kontroli: tom VI str. 1-36, 37-69, 70-142, 559-585)

2.1.13. W wyniku badania dokumentacji z postępowania w sprawie udzielenia wybranych zamówień publicznych¹³⁶, w wyniku których w 2021 r. poniesiono wydatki w łącznej kwocie 877,6 tys. zł (0,5% wydatków Urzędu – dysponenta III stopnia), nie stwierdzono nieprawidłowości. I tak:

- Zamówienia, którego przedmiotem była dzierżawa urządzeń wielofunkcyjnych wraz z serwisem, dostawą materiałów eksploatacyjnych i systemem zarządzająco-monitorującym (wartość według umowy z dnia 24 lutego 2021 r.: 1 567,0 tys. zł brutto, z czego w 2021 r. wydatkowano 247,4 tys. zł) udzielono w trybie przetargu nieograniczonego, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych¹³⁷.

(akta kontroli: tom VI str. 143-166)

- Zamówienia, którego przedmiotem była wymiana zdegradowanej nawierzchni na miejscach parkingowych przy budynku ul. Powstańców 41a w Katowicach (wartość według umowy z dnia 15 lipca 2021 r.: 159,0 tys. zł brutto), udzielono zgodnie z przyjętymi procedurami¹³⁸ zapewniającymi zachowanie uczciwej konkurencji i równe traktowanie wykonawców (z uwagi na wartość zamówienia nieprzekraczającą 130,0 tys. zł, w myśl art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych¹³⁹, nie zastosowano przepisów

¹³² Czterdzieści siedem zapisów księgowych w łącznej kwocie 5 895,5 tys. zł dobranych losowo (przy zastosowaniu metody *Monetary Unit Sampling* (MUS) z prawdopodobieństwem proporcjonalnym do wartości, z wyłączeniem wydatków w §§ 401,402, 404-407, 411, 412, 414, 444, 471 i wydatków poniżej 1,0 tys. zł) oraz 45 zapisów księgowych w łącznej kwocie 8 289,7 tys. zł dobranych celowo (spośród wydatków o największej wartości).

¹³³ 82 zapisy księgowe.

¹³⁴ Dziewięć zapisów księgowych.

¹³⁵ Dz.U. poz. 1864.

¹³⁶ Wybrano, według osądu kontrolera, jedno postępowanie przeprowadzone w trybie ustawowym oraz trzy postępowania przeprowadzone z pominięciem trybów ustawowych (z uwagi na „antycovidowy” charakter zamówienia w dwóch przypadkach i z uwagi na wartość zamówienia w jednym przypadku).

¹³⁷ Dz.U. z 2019 r. poz. 1843, ze zm. Dalej: ustawa Prawo zamówień publicznych z 2004 r.

¹³⁸ Regulaminem organizacyjnym Biura Administracyjnego Urzędu (zarządzenie Dyrektora Generalnego Urzędu nr 110.22.2016 z 17 sierpnia 2016 r.).

¹³⁹ Dz.U. z 2021 r. poz. 1129, ze zm. Dalej: ustawa Prawo zamówień publicznych z 2019 r.

tej ustawy). W związku z awariami, które wystąpiły w trakcie wykonywania robót, polegającymi na: powstaniu zapadliska spowodowanego podmyciem (w wyniku ulew) podbudowy części chodnika przy parkingu, stwarzającego zagrożenie dla przechodzących osób i parkujących samochodów (protokół konieczności z 6 sierpnia 2021 r.) oraz uszkodzeniu przez wjeżdżające samochody okablowania biegnącego pomiędzy szlabanami wjazdowymi na parking i słupkiem czytnika wjazdowego (protokół konieczności z 8 września 2021 r.), zwiększono zakres zamówienia (w dniach 16 sierpnia i 13 września 2021 r. aneksowano ww. umowę zwiększając jej wartość do 248,8 tys. zł brutto, w całości wydatkowane w 2021 r.).

(akta kontroli: tom VI str. 167-239)

- Zamówienia, którego przedmiotem była dostawa 50 sztuk laptopów wraz z osprzętem (wartość według umowy z dnia 19 stycznia 2021 r.: 221,4 tys. zł brutto, w całości wydatkowane w 2021 r.), udzielono na podstawie art. 46c ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi¹⁴⁰, z uwagi na to, że ww. sprzęt miał być wykorzystywany przez pracowników świadczących (w związku z sytuacją epidemiczną) pracę w trybie zdalnym. Ustalono, że laptopy zostały przekazane do użytkowania pracownikom, którzy w różnych okresach od kwietnia 2021 r. świadczyli pracę w takim trybie.

(akta kontroli: tom VI str. 240-284)

- Zamówienia, którego przedmiotem była naprawa posadzki betonowej na drodze transportowej wózka widłowego wewnątrz magazynu Obrony Cywilnej w budynku ŚUW w Tychach przy ul. Przemysłowej 61 (wartość według umowy z dnia 24 sierpnia 2021 r.: 160,0 tys. zł brutto, w całości wydatkowane w 2021 r.), udzielono na podstawie art. 46c ust. 1 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, z uwagi na konieczność zapewnienia sprawnej i bezpiecznej dystrybucji (przy użyciu wózka widłowego) sprzętu, środków i materiałów składowanych w ww. magazynie na potrzeby przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się wirusa SARS-CoV-2, m.in. sprzętu medycznego, środków ochrony osobistej, płynów dezynfekcyjnych (wykonanie naprawy zostało zalecone w wyniku kontroli przeprowadzonej w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy).

(akta kontroli: tom VI str. 285-367, 368-378)

Umowy zawarte z wykonawcami wybranymi w ww. postępowaniach (o łącznej wartości brutto 2 197,2 tys. zł) zostały zrealizowane prawidłowo pod względem przedmiotu zamówienia¹⁴¹, terminu realizacji i wysokości zapłaconego wynagrodzenia.

(akta kontroli: tom VI str. 143-378)

Plan postępowania o udzielenie zamówień publicznych zamieszczono w Biuletynie Zamówień Publicznych oraz na stronie internetowej Urzędu 12 marca 2021 r., tj. w terminie określonym w art. 23 ust. 1 ustawy Prawo zamówień publicznych z 2019 r. Plan zawierał informacje określone w art. 23 ust. 3 ww. ustawy. Jego aktualizacje również zamieszczono w Biuletynie Zamówień Publicznych oraz na

¹⁴⁰ Dz.U. z 2021 r. poz. 2069, ze zm. Dalej: ustawa o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi.

¹⁴¹ Ustalono na podstawie protokołów odbioru dostawy/robót.

stronie internetowej Urzędu (9 kwietnia, 11 sierpnia i 10 listopada 2021 r.), zgodnie z art. 23 ust. 4 ww. ustawy.

(akta kontroli: tom VI str. 379-519)

Roczne sprawozdanie o udzielonych zamówieniach przekazano Prezesowi Urzędu Zamówień Publicznych w dniu 1 marca 2022 r., tj. w terminie określonym w art. 82 ust. 2 ustawy Prawo zamówień publicznych z 2019 r.

(akta kontroli: tom VI str. 520-558)

2.1.14. W 2021 r. pracownicy Wydziału Kontroli Urzędu przeprowadzili 12 kontroli wykorzystania dotacji przez j.s.t., w tym zakończyli trzy rozpoczęte w roku poprzednim. Ponadto, w toku było pięć kontroli wykorzystania dotacji rozpoczętych w j.s.t. w 2021 r. Kontrole w tym zakresie prowadziły również wydziały merytoryczne Urzędu (Wydział Rozwoju i Współpracy Terytorialnej – 15, Wydział Infrastruktury – pięć, Wydział Nadzoru Właścicielskiego – cztery, Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego – trzy, Wydział Rodziny i Polityki Społecznej – dwie¹⁴². W wyniku przeprowadzonych kontroli formułowano zalecenia oraz monitorowano ich realizację. Efektami przeprowadzonych kontroli były zwroty dotacji wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem i/lub nienależnie pobranych (z należnymi odsetkami) w łącznej kwocie 148,4 tys. zł.

Wydział Kontroli przeprowadził również kontrolę, której przedmiotem była problematyka wydatkowania środków publicznych w Powiecie Kłobuckim, w tym w Powiatowym Inspektoracie Nadzoru Budowlanego w Kłobucku¹⁴³ (dysponent III stopnia). Kontrolowaną jednostkę oceniono pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości i wydano zalecenia dotyczące m.in.: wzmocnienia nadzoru nad pracownikami Starostwa Powiatowego w Kłobucku¹⁴⁴ w zakresie niezwłocznego przekazywania dotacji z budżetu państwa na rachunek jednostek realizujących zadania; wzmocnienia nadzoru nad pracownikami PINB w zakresie: rzetelnego prowadzenia dokumentacji dotyczącej planu finansowego, dokonywania wydatków wyłącznie do wysokości określonej w planie finansowym, dokonywania wypłaty zobowiązań wobec zleceniobiorców zgodnie z wewnętrznymi uregulowaniami, prowadzenia rachunkowości oraz nieumieszczania środków pochodzących z dotacji z budżetu państwa na lokatach bankowych, wydatkowania środków publicznych w PINB na cele statutowe przewidziane w przepisach prawa; podjęcia działań dążących do wzmocnienia kontroli zarządczej zarówno w Starostwie, jak i w PINB (zalecenia sformułowane w toku kontroli były w trakcie realizacji).

¹⁴² Kontrole obejmowały m.in. prawidłowość wykorzystania dotacji budżetowych przekazanych na: przeciwdziałanie i usuwanie skutków klęsk żywiołowych i ruchów osuwiskowych ziemi; realizację dodatku w wysokości świadczenia wychowawczego; dofinansowanie wypłat świadczeń pomocy materialnej dla uczniów o charakterze socjalnym; zadania związane z zakupem materiałów i wyposażenia dla podmiotów leczniczych związanych z zapobieganiem oraz zwalczaniem zakażenia wirusem SARS-COV-2; dofinansowanie wypłaty zasiłków stałych; realizację zadań własnych w zakresie wychowania przedszkolnego; realizację świadczeń rodzinnych; dofinansowanie zadań realizowanych w ramach wieloletnich programów: „Maluch+” 2019 i 2020, „Senior+” na lata 2015–2020, „Posiłek w szkole i w domu”, „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa”; realizację zadań w zakresie: opieki nad grobami wojennymi, aktywizacji zawodowej repatriantów, kwalifikacji wojskowej, wypłaty świadczeń pieniężnych dla posiadaczy „Karty Polaka”; realizację zadań wynikających z przepisów o aktach stanu cywilnego, ewidencji ludności, dowodach osobistych, zmianie imienia i nazwisk; realizację zadań wynikających z przepisów o powszechnym obowiązku obrony; prace konserwatorskie na pomnikach przyrody; realizację zadań w zakresie gospodarki nieruchomościami Skarbu Państwa; realizację inwestycji w Komendzie Miejskiej PSP w Bytomiu; realizację projektów związanych z poprawą bezpieczeństwa w ruchu drogowym; wsparcie zadań publicznych realizowanych m.in. przez Beskidzkie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe w Bielsku-Białej, Śląskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe w Katowicach, Śląski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża Oddział Rejonowy w Częstochowie, Śląskie Forum Organizacji Pozarządowych „KAFOS” w Katowicach.

¹⁴³ Dalej: PINB.

¹⁴⁴ Dalej: Starostwo.

W ramach sprawowanego przez Wojewodę Śląskiego nadzoru, o którym mowa w art. 175 ust. 1 i 2 ustawy o finansach publicznych, wydziały merytoryczne przeprowadzały okresowe analizy wykonania wydatków, m.in. pod kątem wykorzystania środków dotacji i stanu realizacji zadań. Wydział Finansów i Budżetu opracował na tej podstawie informację zbiorczą o wykonaniu wydatków, według stanu na dzień 30 czerwca i 30 września 2021 roku¹⁴⁵.

(akta kontroli: tom VIII str. 355-357)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na podjęciu ze zwłoką działań w celu zablokowania planowanych wydatków.

Po otrzymaniu pisma Zastępcy Komendanta Śląskiego Oddziału Straży Granicznej w Raciborzu z 7 maja 2021 r.¹⁴⁶, z którego wynikało, że zadanie pn. „Zakup systemu automatycznej kontroli granicznej – bramek ABC” nie zostanie zrealizowane w 2021 r. (w ustawie budżetowej na 2021 r. zaplanowano na jego realizację 4100,0 tys. zł), przez siedem miesięcy Wydział Infrastruktury nie sporządził wniosku o zablokowanie planowanych wydatków na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 2 ustawy o finansach publicznych, wobec opóźnienia w realizacji zadania. Wniosek taki, na kwotę 3 999,0 tys. zł (0,05% wydatków zaplanowanych w ustawie budżetowej na 2021 r. w części 85/24 – województwo śląskie), został sporządzony i przekazany do Biura Organizacyjno-Budżetowego dopiero 9 grudnia 2021 r.¹⁴⁷, a Wojewoda wydał decyzję w tej sprawie 16 grudnia 2021 r.¹⁴⁸ W ocenie NIK, sporządzenie i przekazanie wniosku o zablokowanie planowanych wydatków po siedmiu miesiącach od powzięcia informacji wskazującej na opóźnienie w realizacji zadania, nie spełniało kryterium rzetelności działania.

W sprawie przyczyn złożenia wniosku o zablokowanie planowanych wydatków na ww. zadanie dopiero w grudniu 2021 r., Dyrektor Wydziału Infrastruktury wyjaśniła, że oszczędności, powstałe w wyniku rezygnacji z zakupu bramek ABC w 2021 r., zostały przeznaczone w łącznej kwocie 101,0 tys. zł na sfinansowanie innych zakupów na podstawie umów zawartych w okresie od 22 września do 24 listopada 2021 r.¹⁴⁹ Jak dalej wyjaśniła, „(...) Biorąc pod uwagę, że w przypadkach wyżej wskazanych koniecznym stało się zwiększenie środków finansowych, Wydział Infrastruktury wstrzymał się z blokadą w celu uniknięcia sytuacji, w której okazałoby się, że po rozstrzygnięciu przetargu przyznana na dane zadanie kwota byłaby niewystarczająca i koniecznym byłoby kolejne przesunięcie środków. Ostatnia zawarta umowa została 24 listopada 2021 r., a wniosek o blokadę środków tutejszy Wydział złożył do Biura Organizacyjno-Budżetowego 9 grudnia 2021 r. Należy jednak zauważyć, że środki zgłoszone do blokady w wysokości 3.998.977,13 zł zostały ujęte w decyzji w sprawie zmian w budżecie państwa Nr MF/BP.4143.16.4.2021.RC z 29 grudnia 2021 r. z przeznaczeniem na nowo utworzoną rezerwę celową pn. „Rezerwa na wpłatę do

¹⁴⁵ Opracowanie informacji o wykonaniu wydatków według stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. było w toku.

¹⁴⁶ Nr ŚL-ŁI.0402.1.2021.

¹⁴⁷ Nr IFXII.3113.23.13.2021.

¹⁴⁸ Nr 85/24.4143.12.46.2021.BD.

¹⁴⁹ Dziesięciu sztuk stacji operatorskich (51,0 tys. zł, otwarcie ofert 22 października 2021 r., umowa z 16 listopada 2021 r.); urządzenia wielofunkcyjnego wraz z materiałami eksploatacyjnymi (15,7 tys. zł, otwarcie ofert 8 października 2021 r., umowa z 24 listopada 2021 r.); urządzenia RTG do prześwietlania przesyłek i bagaży (6,0 tys. zł, otwarcie ofert 16 sierpnia 2021 r. umowa z 28 października 2021 r.); systemu informatycznego do urządzenia Regula 4305 DMH „Frontline Documents System” (12,5 tys. zł, otwarcie ofert 30 lipca 2021 r., umowa z 22 września 2021 r.); materiałów eksploatacyjnych i niszczarek (8,7 tys. zł, otwarcie ofert 8 października 2021 r., umowa z 29 października 2021 r.); urządzenia wielofunkcyjnego wraz z materiałami eksploatacyjnymi (7,0 tys. zł, otwarcie ofert 8 października 2021 r., umowa z 24 listopada 2021 r.).

Funduszu Przeciwdziałania COVID-19” co w konsekwencji oznacza ich pełne wykorzystanie przez Ministra Finansów”.

NIK zwraca uwagę, że konieczność sfinansowania zakupów wskazanych przez Dyrektora Wydziału Infrastruktury, nie uzasadniała całkowitego wstrzymywania się z podjęciem działań w celu zablokowania wydatków planowanych na zakup bramek. Zdaniem NIK, po powzięciu informacji o odstąpieniu od realizacji tego zadania w 2021 r., należało realnie oszacować kwotę niezbędną na zabezpieczenie innych potrzeb, a względem pozostałych środków – przekazać wniosek o ich zablokowanie. Kwota potrzeb skonkretyzowała się po otwarciu ofert w prowadzonych postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego, co nastąpiło w okresie od 30 lipca do 22 października 2021 r. Ponadto, NIK zauważa, że potrzeby te były stosunkowo niewielkie (101,0 tys. zł) w porównaniu do kwoty planowanej na zakup bramek (4 100,0 tys. zł) i stanowiły zaledwie 2,4% tej kwoty.

Jak wskazała Dyrektora Wydziału Infrastruktury, zablokowane decyzją Wojewody z dnia 16 grudnia 2021 r. wydatki planowane na zakup bramek zostały przeniesione 29 grudnia 2021 r. przez Ministra Finansów do rezerwy celowej utworzonej na wpłatę do Funduszu Przeciwdziałania COVID-19. NIK zauważa jednak, że potrzeby odnośnie przeniesienia środków na inne zadania mogą pojawić się nie tylko z końcem roku budżetowego, ale również wcześniej, a wyżej przedstawiony sposób postępowania w Wydziale Infrastruktury nie gwarantuje, że środki te (w sytuacji stwierdzenia opóźnienia w realizacji zadania), będą już wówczas zablokowane.

(akta kontroli: tom I str. 24-43, 155-158, 166-202)

Powyzsza nieprawidlowosc wskazuje na to, ze nie wykorzystano prawidlowo uwagi sformulowanej w wystapieniu pokontrolnym NIK z dnia z dnia 16 kwietnia 2021 r., skierowanym do Wojewody w wyniku kontroli P/21/001 *Wykonanie budzetu panstwa w 2020 r. w czesci 85/24 – wojewodztwo slaskie*, dotyczacej podejmowania dzialan zmierzajacych do zablokowania planowanych wydatkow, w sytuacji wystapienia okolicznosci wskazujacych na to, ze nie zostana one zrealizowane w danym roku budzetowym.

(akta kontroli: tom I str. 24-43, 155-158, 166-202)

2.2 Wydatki budzetu srodkow europejskich

Opis stanu faktycznego

W ustawie budzetowej na 2021 r. w czesci 85/24 – wojewodztwo slaskie nie planowano wydatkow budzetu srodkow europejskich. W trakcie roku budzetowego wzroszono plan o srodki pochodzace z rezerwy celowej poz. 98 *Finansowanie programow z budzetu srodkow europejskich* w kwocie 6 564,1 tys. zl, na projekty realizowane w ramach POLiS:

- *Zwiekszenie skutecznosci prowadzenia dlugotrwalych akcji ratowniczych;*
- *Usprawnienie systemu ratownictwa na drogach – etap IV;*
- *Usprawnienie systemu ratownictwa w transporcie kolejowym – etap I;*
- *Termomodernizacja budynku Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Rybniku.*

W 2021 r. zrealizowane wydatki budzetu srodkow europejskich wyniosly 6 564,1 tys. zl (z tego 6 293,0 tys. zl w rozdziale 75410 *Komendy wojewodzkie Państwowej Strazy Pozarnej* i 271,1 tys. zl w rozdziale 85132 *Inspekcja Sanitarna*), co stanowiło 100,0% planu po zmianach i 42,4% wydatkow budzetu srodkow europejskich zrealizowanych w 2020 r. Spadek wydatkow w porownaniu do roku ubieglego byl zwiazany z realizacja w 2020 r. projektu *Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastepczej w okresie epidemii COVID-19* w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwoj 2014–2020, na ktory poniesiono wydatki w kwocie 13 269,0

tys. zł (łącznie wydatki poniesione na projekty realizowane w 2021 r. stanowiły zaledwie połowę tej kwoty). W porównaniu do roku ubiegłego, w 2021 r. poniesiono również mniejsze wydatki (o 75,2%) na projekt *Termomodernizacja budynku Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Rybniku* w związku z końcowym etapem jego realizacji.

W wyniku realizacji trzech z ww. projektów KW PSP zakupiła sześć specjalistycznych pojazdów strażackich (dwa średnie samochody ratowniczo-gaśnicze ze zwiększonym potencjałem ratownictwa, dwa średnie samochody strażackie P-gaz, samochód z drabiną mechaniczną SD-40 i lekki samochód rozpoznawczo-ratowniczy z napędem terenowym) oraz mikrobus do przewozu osób, sprzętu i materiałów.

W wyniku realizacji czwartego z ww. projektów zakończono prace w zakresie termomodernizacji budynku Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Rybniku (wykonano: ocieplenie ścian zewnętrznych piwnicy, montaż własnej kotłowni z kondensacyjnym kotłem gazowym, modernizację sieci ciepłej wody użytkowej, modernizację oświetlenia, montaż systemu fotowoltaicznego).

Badanie sześciu (100,0%) decyzji¹⁵⁰ zwiększających plan wydatków budżetu środków europejskich na 2021 r. w łącznej kwocie 6 564,1 tys. zł wykazało, że wnioskowanie o środki z rezerwy celowej wynikało z faktycznych potrzeb i było celowe. Po otrzymaniu decyzji wprowadzono zmiany w planie, a przyznane środki wykorzystano w 100,0%, zgodnie z przeznaczeniem wskazanym w tych decyzjach.

(akta kontroli: tom II str. 54-57, 95, 107-108)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa i budżetu środków europejskich w 2021 r. przez kontrolowaną jednostkę w zakresie wydatków.

OBSZAR

3. Sprawozdawczość

Opis stanu
faktycznego

W wyniku badania rocznych łącznych sprawozdań dysponenta części 85/24 – województwo śląskie oraz sprawozdań jednostkowych dysponenta III stopnia (Urzędu) za 2021 r.:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23);
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27);
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28);
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie EFTA, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 Programy);
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 Programy WPR)¹⁵¹;

¹⁵⁰ Z 18 lutego, 19 i 25 marca, 10 czerwca i 31 sierpnia 2021 r.

¹⁵¹ Dysponent III stopnia nie sporządził sprawozdania, z uwagi na to, że nie planował i nie realizował wydatków, które należało wykazać w tym sprawozdaniu.

- z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 UE)¹⁵²;
- z wykonania planu wydatków, które nie wygasły z upływem roku budżetowego (Rb-28NW);
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich układzie zadaniowym (Rb-BZ1);

a także sprawozdań w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2021 r.:

- o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N);
- o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z);

ustalono, że zostały one sporządzone prawidłowo pod względem formalno-rachunkowym oraz terminowo¹⁵³ przekazane do odbiorców. Sprawozdania łączne zostały sporządzone przez dysponenta części na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i podległych jednostek), przy czym nieprawidłowość opisana w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości w obszarze 1 Dochody budżetowe – windykacja należności* niniejszego wystąpienia pokontrolnego nie miała istotnego wpływu na prezentację danych w łącznych sprawozdaniach Rb-27 i Rb-N. Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych Urzędu (dysponenta III stopnia) były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań.

(akta kontroli: tom IV str. 7-583)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez kontrolowaną jednostkę sprawozdania budżetowe i w zakresie operacji finansowych.

OBSZAR

4. Środki z Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej

Opis stanu
faktycznego

Według informacji przekazanej przez dysponenta FRPA (pismo z dnia 28 października 2020 r.), na 2021 r. w planie finansowym Funduszu, na dofinansowanie realizacji zadań własnych organizatorów¹⁵⁴ w zakresie przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej w województwie śląskim, zaplanowano środki w kwocie 52 252,9 tys. zł¹⁵⁵.

(akta kontroli: tom V str. 19)

W Urzędzie (w Wydziale Rozwoju i Współpracy Terytorialnej) zapewniono niezwłoczne wypełnienie obowiązków określonych w art. 24 ust. 4 ustawy frpa.

¹⁵² Jw.

¹⁵³ W terminach określonych:

- w załączniku nr 38 do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 9 stycznia 2018 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1564, ze zm.),
- w załączniku nr 3 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym (Dz.U. z 2021 r. poz. 1731),
- w załączniku nr 5 do rozporządzenia Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (Dz.U. poz. 2396, ze zm.).

¹⁵⁴ Zgodnie z art. 2 pkt 3 ustawy frpa, są to organizatorzy publicznego transportu zbiorowego, o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz.U. z 2021 r. poz. 1371), z wyłączeniem związku metropolitalnego i ministra właściwego do spraw transportu.

¹⁵⁵ W porównaniu do 2019 r. i 2020 r. środki te były wyższe o odpowiednio 184,2% i 5,1%.

W dniu 2 listopada 2020 r. w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Urzędu ogłoszono nabór wniosków o objęcie dopłatą¹⁵⁶, wyznaczając termin na ich złożenie od 4 do 24 listopada 2020 r. i zamieszczając informację o kwocie środków Funduszu przyznanych dla województwa śląskiego. W odpowiedzi, do Urzędu wpłynęło 27 wniosków o objęcie dopłatą.

(akta kontroli: tom V str. 19-20, 53, 81-82, 171-172)

W wyniku przeprowadzenia analiz (notatki służbowe Dyrektor Wydziału Rozwoju i Współpracy Terytorialnej z dnia 23 grudnia 2020 r. i 18 marca 2021 r., przekazane do Wojewody) stwierdzono, że pomimo przeprowadzenia naboru/nabórów nie zostaną wyczerpane środki z FRPA przyznane dla województwa śląskiego na 2021 r. W związku z powyższym ogłoszono kolejne nabory:

- 29 grudnia 2020 r.¹⁵⁷, podając termin składania wniosków o objęcie dopłatą od 29 grudnia 2020 r. do 15 stycznia 2021 r. (złożono ich 11) oraz kwotę środków z FRPA w błędnej wysokości 36 105,9 tys. zł (w ślad za notatką służbową z dnia 23 grudnia 2020 r. przekazaną Wojewodzie), co opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* (pkt 1);
- 26 marca 2021 r.¹⁵⁸ podając termin składania wniosków o objęcie dopłatą od 29 marca do 30 kwietnia 2021 r. (złożono ich 13) oraz kwotę środków z FRPA w wysokości 8 185,2 tys. zł, stanowiącą różnicę pomiędzy kwotą przyznaną dla województwa śląskiego przez dysponenta Funduszu (52 252,9 tys. zł) i łączną kwotą dopłat określonych w zawartych dotychczas umowach (44 067,6 tys. zł).

(akta kontroli: tom V str. 21-22, 53, 83-86, 171-172, 201-202)

Stosownie do art. 28 ust. 1 ustawy frpa, w dniu 1 września 2021 r. w Urzędzie dokonano analizy zaangażowania środków przewidzianych na dofinansowanie realizacji zadań własnych organizatorów w zakresie przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej w województwie śląskim, w ramach zawartych umów o dopłatę, na dzień 31 sierpnia 2021 r. Zgodnie z art. 28 ust. 2 ustawy frpa, w dniu 6 września 2021 r. Wojewoda poinformował dysponenta Funduszu o kwocie środków niezaangażowanych w wysokości 3 166,8 tys. zł, wynikającej z powyższej analizy. Stosownie do art. 28 ust. 3 ustawy frpa, w dniu 23 września 2021 r. w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Urzędu ogłoszono kolejny nabór wniosków o objęcie dopłatą¹⁵⁹, wyznaczając termin na ich złożenie od 24 do 30 września 2021 r. (pięć dni roboczych). W ramach tego naboru nie wpłynęły jednak żadne wnioski o objęcie dopłatą. Zgodnie z art. 28 ust. 4 ustawy frpa, poinformowano o tym dysponenta Funduszu we wskazanym przez niego terminie (30 września 2021 r.).

(akta kontroli: tom V str. 23, 51-54, 87-89, 171-172, 203-204)

NIK zauważa, że przepisy ustawy frpa nie przewidywały w 2021 r. dodatkowych naborów pomiędzy naborem przeprowadzonym na podstawie art. 24 ust. 4 w związku z art. 21 ustawy frpa (nabór I), a naborem przeprowadzonym na podstawie art. 28 ust. 3 w związku z art. 21 ustawy frpa (nabór IV). Bez podstawy prawnej przeprowadzono zatem dwa nabory (nabór II i nabór III), w wyniku których zawarto umowy o dopłatę na łączną kwotę 13 097,0 tys. zł (odpowiednio 8 078,5 tys. zł i 5 018,5 tys. zł). Działania te zmierzały jednak do optymalizacji wykorzystania środków Funduszu (środki niezaangażowane w wyniku danego naboru

¹⁵⁶ Dalej: I nabór.

¹⁵⁷ Dalej: II nabór.

¹⁵⁸ Dalej: III nabór.

¹⁵⁹ Dalej: IV nabór.

mogły zostać przeznaczone na wykonywanie przewozów w wyniku kolejnego naboru), co sprzyjało realizacji celu powołania Funduszu, tj. wpływało pozytywnie na zwiększenie dostępności obywateli do autobusowego publicznego transportu zbiorowego.

(akta kontroli: tom V str. 51-54)

Do Urzędu wpłynęło łącznie 51 wniosków o objęcie w 2021 r. dopłatą¹⁶⁰, złożonych przez 38 organizatorów¹⁶¹, z tego:

- pozytywnie rozpatrzono 48 wniosków złożonych przez 38 organizatorów¹⁶² i w konsekwencji z 37 organizatorami¹⁶³ zawarto 47 umów o dopłatę na łączną kwotę dopłat z Funduszu 49 086,1 tys. zł¹⁶⁴, a w przypadku jednego wniosku organizator¹⁶⁵ zrezygnował z zawarcia umowy, co uzasadnił „*dalszymi obostrzeniami COVID-19*”;
- nie rozpatrzono trzech wniosków¹⁶⁶ (złożonych w ramach I naboru) i nie zawarto umów o dopłatę, wskazując na ich nieterminowy wpływ do Urzędu.

Na podstawie zawartych umów o dopłatę, w 2021 r. przekazano łącznie 41 525,1 tys. zł¹⁶⁷ (84,6% dopłat określonych w tych umowach), z czego 3 005,3 tys. zł organizatorzy zwrócili jako niewykorzystane środki (1 831,2 tys. zł w 2021 r. i 1 174,1 tys. zł w 2022 r.). Przekazanie środków z FRPA w kwocie niższej od kwoty dopłat określonych w umowach było spowodowane późniejszym uruchomieniem lub nieuruchomieniem przez organizatorów linii komunikacyjnych albo wykonaniem w ramach uruchomionych linii mniejszej niż zakładano pracy eksploatacyjnej (wyrażonej w wozokilometrach).

Jedną z zawartych umów rozwiązano z dniem 27 września 2021 r. na wniosek organizatora¹⁶⁸, który podał, że nie uruchomił publicznego transportu zbiorowego, z uwagi na panujący stan zagrożenia epidemiologicznego i związane z tym obostrzenia.

(akta kontroli: tom V str. 6-7, 49-50, 53, 56, 111-116, 171-172, 192-198)

W wyniku badania dokumentów związanych z 13 (25,5%) wnioskami o objęcie dopłatą¹⁶⁹, ustalono, że:

¹⁶⁰ Liczba wniosków była wyższa ponad dwukrotnie w porównaniu z 2020 r. (24) i blisko czterokrotnie w porównaniu z 2019 r. (13).

¹⁶¹ 29 gmin, osiem powiatów i jeden związek powiatowo-gminny.

¹⁶² Jw.

¹⁶³ 28 gmin, osiem powiatów i jeden związek powiatowo-gminny.

¹⁶⁴ Liczba umów była wyższa ponad dwukrotnie w porównaniu z 2020 r. (21) i blisko czterokrotnie w porównaniu z 2019 r. (12). W stosunku do 2020 r. wartość umów wzrosła o 151,4%. W porównaniu do 2019 r. wartość umów była ponad 58 razy wyższa.

¹⁶⁵ Gmina Irządze.

¹⁶⁶ Złożonych przez gminy: Miedźno, Skoczów i Krzepice w ramach naboru ogłoszonego w listopadzie 2020 r. Gminy te złożyły również wnioski w ramach naboru ogłoszonego w grudniu 2020 r., które rozpatrzono pozytywnie i podpisano z nimi umowy o dopłaty.

¹⁶⁷ W stosunku do 2020 r. przekazane środki były większe o 163,8%. W porównaniu do 2019 r. przekazane środki były ponad 54 razy większe, co było związane ze wzrostem wartości zawartych umów o dopłatę.

¹⁶⁸ Gmina Ślemień.

¹⁶⁹ Dobrano 10 (20,8%) wniosków rozpatrzonych pozytywnie, z tego: siedem wniosków z I naboru (gminy: Blachownia i Konopiska, powiaty: raciborski, częstochowski, żywiecki i cieszyński oraz Beskidzki Związek Powiatowo-Gminny); dwa wnioski z II naboru (powiaty: raciborski i cieszyński) i jeden wniosek z III naboru (powiat wodzisławski), stosując kryterium najwyższej wartości umów o dopłatę, zawartych w wyniku danego naboru.

Ponadto, do badanej próby włączono wszystkie trzy wnioski pozostawione bez rozpatrzenia (gminy: Miedźno, Skoczów i Krzepice w I naborze).

1) Stosownie do art. 24 ust. 5 pkt 1 ustawy frpa, nie rozpatrzono trzech wniosków, które wpłynęły do Urzędu w ramach I naboru w dniach 25 i 26 listopada oraz 2 grudnia 2020 r., tj. po terminie składania wniosków, podanym w ogłoszeniu o tym naborze (od 4 do 24 listopada 2020 r.).

2) Pozostałe 10 wniosków (rozpatrzonych pozytywnie) organizatorzy złożyli i uzupełnili (na żądanie Wojewody) terminowo; zawierały one m.in. dane wymagane w art. 24 ust. 6 ustawy frpa¹⁷⁰ oraz dokumenty określone we wzorze wniosku (schematy linii komunikacyjnych i kalkulacje ceny usługi dla każdej linii komunikacyjnej), załączone stosownie do art. 24 ust. 7 ustawy frpa.

3) Dokonując oceny i wyboru wniosków stosowano kryteria określone w art. 25 ust. 1 ustawy frpa, na zasadach podanych w § 2 – § 5 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 9 sierpnia 2019 r. w sprawie wniosków o objęcie w danym roku budżetowym dopłatą z Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej¹⁷¹, z uwzględnieniem pierwszeństwa w objęciu dopłatą określonego w art. 25 ust. 2 ustawy frpa. Objęte badaniem wnioski złożyli do Wojewody organizatorzy posiadający siedzibę w województwie śląskim, przy czym, ze 112 linii komunikacyjnych ujętych we wnioskach rozpatrzonych pozytywnie, pięć¹⁷² (4,5%) przebiegało w całości na terenie województwa małopolskiego (gminy: Kęty, Andrychów i Osiek). W konsekwencji część środków Funduszu dla województwa śląskiego przeznaczono na zwiększenie dostępności obywateli do autobusowego publicznego transportu zbiorowego w województwie małopolskim (w ramach badanej próby wniosków – 1 377,8 tys. zł, tj. 4,5% środków przekazanych organizatorom, którzy złożyli objęte badaniem wnioski).

4) Organizatorów poinformowano o objęciu bądź nieobjęciu dopłatą, zgodnie z art. 25 ust. 4 ustawy frpa.

5) Zawartych z organizatorami 10 umów o dopłatę zawierało m.in. elementy określone w art. 27 ust. 2 ustawy frpa i § 5 *Porozumienia w sprawie określenia warunków dofinansowania z Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej w województwie śląskim*¹⁷³ z dnia 30 lipca 2019 r., zawartego pomiędzy Wojewodą a dysponentem Funduszu¹⁷⁴. Uwzględniono również zobowiązanie organizatora do wniesienia na realizację zadania środków własnych, w określonej minimalnej kwocie (stanowiącej co najmniej 10% ceny usługi). W § 6 ust. 7 umów o dopłatę postanowiono jednocześnie, że obniżenie wkładu własnego (w stosunku do kwoty określonej w § 1 ust. 6 umów o dopłatę) nie będzie

¹⁷⁰ Nazwę i numer identyfikacji podatkowej organizatora, linie komunikacyjne, na których będą wykonywane przewozy autobusowe o charakterze użyteczności publicznej, planowaną wielkość pracy eksploatacyjnej wyrażonej w wozokilometrach i planowaną kwotę deficytu odnośnie każdej z tych linii oraz planowaną łączną kwotę dopłaty.

¹⁷¹ Dz. U. poz. 1514 (rozporządzenie obowiązujące od 13 sierpnia 2019 r. do 31 marca 2021 r.).

¹⁷² Ujętych we wniosku Beskidzkiego Związku Powiatowo-Gminnego. W jego skład wchodziły: jeden powiat i dziewięć gmin z obszaru województwa śląskiego oraz jedna gmina z obszaru województwa małopolskiego. Ponadto, na podstawie zawartych porozumień, związek ten organizował publiczny transport zbiorowy na terenie innych gmin z obszaru województwa małopolskiego.

¹⁷³ Dalej: Porozumienie.

¹⁷⁴ Zarówno art. 27 ust. 2 ustawy frpa, jak i § 5 pkt 1-9 Porozumienia, wymagał następujących elementów w umowach o dopłatę: linii komunikacyjnych, na których będą wykonywane przewozy autobusowe o charakterze użyteczności publicznej oraz ich długości, częstotliwości połączeń i wielkości pracy eksploatacyjnej wyrażonej w wozokilometrach; maksymalnej kwoty dopłaty w wysokości nie większej niż zawarta we wniosku o objęcie dopłatą; terminu i sposobu/zasad składania wniosku o dopłatę (w tym jego wzoru) oraz przekazywania, rozliczenia i zwrotu dopłaty. Ponadto, w § 5 pkt 10 Porozumienia określono wymóg zawarcia w umowach o dopłatę zobowiązania organizatora, któremu udzielono dopłaty, do prowadzenia wyodrębnionej ewidencji księgowej otrzymanych dopłat oraz wydatków objętych dopłatą oraz do poddania się kontroli, o której mowa w art. 18 ustawy frpa.

skutkowało obowiązkiem zwrotu środków Funduszu, jeśli nie zostanie przekroczony udział środków własnych określony w § 1 ust. 7 umów o dopłatę (tj. 10% ceny usługi).

W umowach o dopłatę ze środków Funduszu określono terminy na składanie wniosków o dopłatę w trakcie kwartalnych okresów rozliczeniowych. Zdaniem NIK powodowało to, że wskazywano szacunkowe kwoty wydatków, a nie kwoty rzeczywiście wydatkowane na linie objęte dopłatą. W konsekwencji utrudniało to weryfikację realizacji przez organizatora obowiązku wskazanego w art. 14 ust. 3 ustawy frpa, tj. niewykazywania we wniosku o dopłatę linii, na której wystąpił dodatni wynik finansowy pomniejszony o rozsądny zysk. Tak sformułowana umowa powodowała, że ewentualne rozliczenie zysku następowało nie w bieżącym okresie czy kolejnych okresach rozliczeniowych, ale dopiero na etapie rozliczenia całej dopłaty. Dlatego zasadnym byłoby takie przeformułowanie wniosków o dopłatę, aby można w nich było wykazywać np. szacunkowe koszty na dany okres rozliczeniowy oraz faktycznie poniesione koszty za poprzedni okres rozliczeniowy. Ułatwiłoby to bieżącą weryfikację przestrzegania przez organizatora ww. obowiązku.

Ponadto, w toku kontroli NIK dokonano następujących ustaleń dotyczących zbadanych umów o dopłatę, opisanych w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*:

- zawarto niespójne (niezgodne z załącznikami lub niedostosowane do daty zawarcia umowy) postanowienia dotyczące okresu poniesienia wydatków do rozliczenia (w 20,0% umów objętych badaniem) oraz terminu na złożenie wniosku o dopłatę (w 30,0% umów objętych badaniem) (pkt 2);
- nie podjęto działań zmierzających do aneksowania dwóch umów o dopłatę (20,0% umów objętych badaniem), pomimo zmniejszenia zakresu zadań realizowanych przez organizatora (pkt 3).

6) Po otrzymaniu każdego (kwartalnego) wniosku o dopłatę (łącznie 36 złożonych na podstawie umów, o których mowa w pkt 5) zweryfikowano m.in. spełnienie warunku uzyskania dopłaty, określonego w art. 23 ust. 2 pkt 2 ustawy frpa (zawarcie przez organizatora umowy o świadczenie usług w zakresie publicznego transportu zbiorowego).

7) Wnioski o dopłatę zostały rozpatrzone pozytywnie (w niektórych przypadkach po złożeniu stosownej korekty). Środki z FRPA przekazano organizatorom dochowując terminu określonego w § 4 ust. 2 umów o dopłatę (do końca miesiąca

następującego po miesiącu złożenia wniosku o dopłatę), niezwłocznie po zweryfikowaniu wniosków o dopłatę i uzyskaniu środków od dysponenta Funduszu, zgodnie z § 3 ust. 6 Porozumienia.

(akta kontroli: tom V str. 13-16, 117-128, 192-198, 205-228, 229, 231, 236, 238, 244, 246, 248, 250, 263, 265, 277, 279)

Wypełniono również inne obowiązki ustalone w Porozumieniu, tj.:

- zgodnie z § 2 Porozumienia, utworzono wyodrębniony rachunek bankowy Wojewody, dedykowany wyłącznie dofinansowaniu realizacji zadań własnych organizatorów w zakresie przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej (rachunek ten nie był oprocentowany);
- stosownie do § 4 ust. 2 Porozumienia, prowadzono wyodrębnioną ewidencję księgową zdarzeń związanych z dofinansowaniem tych zadań;

- o przekazanie środków na realizację wniosków o dopłaty zwracano się do dysponenta Funduszu na zasadach określonych w § 3 ust. 3 i 4 Porozumienia¹⁷⁵ (nie wystąpiły przypadki opóźnień w przekazaniu środków przez dysponenta Funduszu);
- zgodnie z § 4 ust. 1 Porozumienia, środki otrzymane od dysponenta Funduszu wykorzystano wyłącznie na dofinansowanie zadań własnych organizatorów w zakresie przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej;
- w terminie określonym w § 3 ust. 7 Porozumienia (do końca stycznia 2022 r.), przekazano na rachunek dysponenta Funduszu niewykorzystane przez organizatorów dopłaty w łącznej kwocie 3 005,3 tys. zł oraz dopłatę pobraną przez organizatora¹⁷⁶ w nadmiernej wysokości w kwocie 5,2 tys. zł, a do końca marca 2021 r. przekazano dopłaty pobrane przez pięciu organizatorów¹⁷⁷ w nadmiernej wysokości w łącznej kwocie 37,6 tys. zł (zwrócone przez nich w ww. miesiącu);
- w terminach określonych w § 6 ust. 1 Porozumienia (do 15 dnia miesiąca następującego po miesiącu kończącym kwartał oraz do 31 marca 2022 r.) i art. 19 ust. 1 ustawy frpa, przekazano dysponentowi Funduszu odpowiednio kwartalne (za I, II i III kwartał 2021 r.) oraz roczne sprawozdania z realizacji zadań, na które zostało udzielone dofinansowanie w województwie śląskim (14 kwietnia, 15 lipca i 14 października 2021 r. oraz 30 marca 2022 r.). Sprawozdanie za IV kwartał przekazano dysponentowi Funduszu 17 stycznia 2022 r., tj. w pierwszy dzień roboczy po dniu 15 stycznia 2022 r. (przypadającym w sobotę). Wszystkie sprawozdania sporządzono według wzoru określonego w załączniku nr 2 do Porozumienia, podając w nich wymagane dane. Dane przedstawione w rocznym sprawozdaniu z realizacji zadań (w poz. *Wielkość dofinansowania przekazana przez dysponenta Funduszu do Wojewody w roku kalendarzowym* oraz w poz. *Kwota dopłaty wydatkowana przez Wojewodę w roku kalendarzowym*) były zgodne z ewidencją księgową.

(akta kontroli: tom V str. 2, 6, 13-18, 49-50, 129-168, 185-198, 323-348, 423-428, 449-450)

W 2021 r. pracownicy Urzędu przeprowadzili na podstawie art. 18 ustawy frpa cztery kontrole u czterech organizatorów¹⁷⁸ (ujęte w planie kontroli), w zakresie wykorzystania środków Funduszu przekazanych przez Wojewodę w 2020 r. w łącznej kwocie 1 068,4 tys. zł. W myśl art. 18 ust. 1 ustawy frpa, kontrolami objęto: sposób i terminowość wykonania zadania, na które została udzielona dopłata, prawidłowość wyliczenia dopłaty pod względem zgodności z umową o dopłatę oraz zgodność umów o świadczenie usług w zakresie publicznego transportu zbiorowego z wymogami przepisów ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym¹⁷⁹. W jednym przypadku wydano ocenę pozytywną, w dwóch przypadkach – pozytywną pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, a w jednym przypadku – negatywną. Stwierdzone nieprawidłowości polegały na:

¹⁷⁵ Za I kwartał 2021 r. – 8 i 30 marca 2021 r., za II kwartał – 31 maja 2021 r. (korekta 2 czerwca 2021 r.) i 12 lipca 2021 r., za III kwartał 2021 r. – 7 i 23 września 2021 r. (korekta 27 września 2021 r.), za IV kwartał 2021 r. – 30 listopada 2021 r.

¹⁷⁶ Gmina Olsztyn.

¹⁷⁷ Gmina Ciasna oraz powiaty: Wodzisławski, Raciborski, Żywiecki i Myszkowski.

¹⁷⁸ Dwa razy więcej w porównaniu z rokiem poprzednim. Kontrole przeprowadzono u następujących organizatorów: gminy Konopiska i Skoczów oraz powiaty wodzisławski i myszkowski.

¹⁷⁹ Dz.U. z 2021 r. poz. 1371, ze zm. Dalej: ustawa o publicznym transporcie zbiorowym.

- braku zgody organu stanowiącego organizatora, wymaganej w art. 22 ust. 2 ustawy frpa, na zawarcie umowy o świadczenie usług w zakresie publicznego transportu zbiorowego (w dwóch przypadkach);
- nieujęciu w umowach o świadczenie usług w zakresie publicznego transportu zbiorowego wszystkich wymaganych elementów, określonych w art. 25 ust. 3 ustawy o publicznym transporcie zbiorowym (w dwóch przypadkach);
- niezgodności umowy o świadczenie usług w zakresie publicznego transportu zbiorowego z wnioskiem o objęcie dopłatą (dotyczącej przebiegu linii komunikacyjnej), która nie miała jednak wpływu na wysokość dopłaty (w jednym przypadku);
- pobraniu środków w nadmiernej wysokości w kwocie 7,7 tys. zł, a organizator¹⁸⁰ zwrócił te środki na rachunek Wojewody (w jednym przypadku);
- dysponowaniu przekazanymi środkami w inny sposób niż było to dopuszczone w umowie o dopłatę oraz nieprzekazaniu uzyskanych odsetek od środków z FRPA na rachunku bankowym (0,29 zł).

Kontrole dotyczące wykorzystania środków Funduszu przekazanych przez Wojewodę w 2021 r. ujęto w planie kontroli na 2022 r. (okres od stycznia do sierpnia). Kontrole te zaplanowano u sześciu organizatorów¹⁸¹, którym przekazano środki w łącznej kwocie 5 461,6 tys. zł. Według stanu na dzień zakończenia czynności kontrolnych NIK, przeprowadzono kontrolę u jednego organizatora¹⁸², a u jednego¹⁸³ była w toku (nie zostały jeszcze sformułowane ostateczne wystąpienia pokontrolne).

Przeprowadzając kontrole w 2021 r. i planując kontrole na 2022 r. uwzględniono limity określone w art. 18 ust. 2 ustawy frpa (objęcie kontrolą co najmniej 15% organizatorów i 5% środków Funduszu przekazanych przez Wojewodę w danym roku).

W kontrolach przeprowadzonych, na podstawie art. 18 ustawy frpa, w 2020 r.¹⁸⁴ i 2021 r. (odpowiednio za 2019 r. i 2020 r.) nie wystąpiły inne (poza ww.) przypadki stwierdzenia okoliczności, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 1-3 ustawy frpa, skutkujących, stosownie do art. 17 ust. 1 i 7 ustawy frpa, obowiązkiem zwrotu dopłaty, a w przypadku niewypełnienia tego obowiązku – wydaniem przez Wojewodę odpowiedniej decyzji administracyjnej.

(akta kontroli: tom V str. 5-7, 24-48, 56, 90-91, 99-101, 173-183, 192-198, 322, 375)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Z ogłoszenia o II naborze (29 grudnia 2020 r.) wynikało, że kwota środków z FRPA do podziału w ramach tego naboru wynosi 36 105,9 tys. zł, podczas gdy po pomniejszeniu kwoty przyznanej przez dysponenta Funduszu (52 252,9 tys. zł) o łączną kwotę dopłat z wniosków pozytywnie rozpatrzonych i zakwalifikowanych do podpisania umowy w ramach I naboru (36 105,9 tys. zł), pozostało 16 147,0 tys. zł. Wcześniej, występując do Wojewody o akceptację propozycji przeprowadzenia II naboru (notatka z dnia 23 grudnia 2020 r.), Dyrektor Wydziału Rozwoju

¹⁸⁰ Gmina Skoczów.

¹⁸¹ Gminy: Woźniki, Ujszoły, Mykanów i Koziegłowy; powiaty: pszczyński i raciborski.

¹⁸² Gmina Woźniki.

¹⁸³ Gmina Mykanów.

¹⁸⁴ <https://suw.bip.gov.pl/kontrole-rok-2020-rw/kontrole-rok-2020.html>

i Współpracy Terytorialnej również podała błędną kwotę wolnych środków: „...zakwalifikowane wnioski o objęcie dopłatą z zakońzonego naboru nie wyczerpały przyznanej dla województwa śląskiego kwoty środków Funduszu na 2021 rok (pozostało 36.105.855,00 zł z 52.252.878,58 zł)...”

(akta kontroli: tom V str. 19, 83, 201, 205)

Wysokość podanej w ogłoszeniu o naborze kwoty środków z FRPA może mieć wpływ na decyzje organizatorów odnośnie wysokości dopłaty określonej we wniosku o objęcie dopłatą (zamieszczenia w nim danej linii komunikacyjnej), mając na uwadze zasady (w tym limit) przyznawania dopłat, określone w art. 25 ust. 2 ustawy frpa oraz § 5 rozporządzeń Ministra Infrastruktury z dnia 9 sierpnia 2019 r. i z dnia 26 marca 2021 r. w sprawie wniosków o objęcie w danym roku budżetowym dopłatą z Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej¹⁸⁵.

Dyrektor Wydziału Rozwoju i Współpracy Terytorialnej wyjaśniła: „Określona w notatce i ogłoszeniu pozostała do podziału kwota środków Funduszu wskazana została omyłkowo (do treści przepisano wartość z niewłaściwej komórki tabeli używanej do obliczania zaangażowania środków)”.

(akta kontroli: tom V str. 364-365, 368)

2. W przypadku czterech umów o dopłatę (40,0% umów objętych badaniem) zawarto niespójne (niezgodne z załącznikami lub niedostosowane do daty zawarcia umowy) postanowienia dotyczące okresu poniesienia wydatków do rozliczenia lub terminu na złożenie wniosku o dopłatę. I tak:

– W § 1 ust. 9 dwóch umów o dopłatę (20,0% umów objętych badaniem) zawartych:

- a. w wyniku I naboru z Powiatem Częstochowskim¹⁸⁶ 1 marca 2021 r.,
- b. w wyniku III naboru z Powiatem Wodzisławskim¹⁸⁷ 24 czerwca 2021 r.,

postanowiono, że wydatki do rozliczenia dopłaty ze środków Funduszu i ze środków własnych organizatora to wydatki poniesione od 1 stycznia 2021 r. (dotyczy pkt a) i 1 maja 2021 r. (dotyczy pkt b) na przewozy wykonywane od odpowiednio: 1 stycznia i 1 maja 2021 r., w sytuacji gdy według kalkulacji ceny usługi załączonych do wniosków o objęcie dopłatą złożonych przez ww. organizatorów (stanowiących również załącznik do ww. umów) przewozy miały być wykonywane od lipca 2021 r. (dotyczy pkt a) i czerwca 2021 r. (dotyczy pkt b).

– W § 2 ust. 1 trzech umów o dopłatę (30,0% umów objętych badaniem) zawartych :

- a. w wyniku I naboru z Powiatem Żywieckim¹⁸⁸ i Gminą Blachownia¹⁸⁹ w dniach odpowiednio 22 lutego i 18 marca 2021 r.,
- b. w wyniku III naboru z Powiatem Wodzisławskim¹⁹⁰ w dniu 24 czerwca 2021 r.,

określono niemożliwe do dochowania (w okresie obowiązywania tych umów) terminy złożenia wniosku o dopłatę w I kwartale 2021 r. (20 lutego 2021 r., dotyczy pkt a) i w II kwartale 2021 r. (15 czerwca 2021 r., dotyczy pkt b). W rezultacie, organizatorzy

¹⁸⁵ Odpowiednio Dz. U. poz. 1514 (rozporządzenie obowiązujące od 13 sierpnia 2019 r. do 31 marca 2021 r.) i Dz.U. poz. 582. (rozporządzenie obowiązujące od 1 kwietnia 2021 r.). Dalej: rozporządzenia w sprawie wniosków o objęcie dopłatą.

¹⁸⁶ Nr 801.1.59.2021/FRPA.

¹⁸⁷ Nr 801.1.85.2021/FRPA.

¹⁸⁸ Nr 801.1.57.2021/FRPA.

¹⁸⁹ Nr 801.1.49.2021/FRPA.

¹⁹⁰ Nr 801.1.85.2021/FRPA.

złożyli w ww. kwartałach wnioski o dopłatę po terminie określonym w § 2 ust. 1 umów o dopłatę, a Wojewoda rozpatrzył je i wypłacił środki z Funduszu.

Wynikało to z faktu, że projekty umowy o dopłatę wysłano do organizatorów (celem podpisania) dopiero:

- a. 4 lutego 2021 r. (Powiat Żywiecki, Gmina Blachownia), tj. 59 dni po zatwierdzeniu (7 grudnia 2020 r.) przez Wojewodę oceny zakwalifikowanych do dofinansowania wniosków o objęcie dopłatą w 2021 r. z Funduszu w ramach I naboru i 16 dni przed określonym w umowie terminem na złożenie wniosku o dopłatę w I kwartale 2021 r. (20 lutego 2021 r.), a ponadto Gmina Blachownia przekazała do Urzędu podpisaną umowę dopiero 15 marca 2021 r. (pismem z dnia 12 lutego 2021 r. poinformowała, że umowa zostanie podpisana po wyborze nowego skarbnika);
- b. 15 czerwca 2021 r. (Powiat Wodzisławski), tj. 32 dni po zatwierdzeniu (14 maja 2021 r.) przez Wojewodę oceny zakwalifikowanych do dofinansowania wniosków o objęcie dopłatą w 2021 r. z Funduszu w ramach III naboru i w dniu, w którym przypadał termin na złożenie wniosku o płatność w II kwartale 2021 r.

W sprawie postanowień § 1 ust. 9 i § 2 ust. 1 umów o dopłatę zawartych z powiatami Częstochowskim, Wodzisławskim, Żywieckim oraz Gminą Blachownia, Dyrektor Wydziału Rozwoju i Współpracy Terytorialnej, wyjaśniła: „Dla wszystkich umów o dopłatę podpisanych przez Wojewodę Śląskiego w 2021 r. zastosowano standardowy, jednolity wzór tekstu umowy, który przewidywał uwzględnienie w rozliczeniu wydatków poniesionych w określonym z góry terminie, o którym każdorazowo wojewoda informuje w ogłoszeniu na stronie BIP o możliwości składania wniosków. Z tych samych powodów oraz w związku z procedurą uzgadniania treści umów w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim w Katowicach, w umowach podpisanych przez wojewodę z powiatem żywieckim, powiatem częstochowskim, gminą Blachownia i powiatem wodzisławskim wskazano terminy złożenia wniosków o dopłatę w I kwartale 2021 r. wcześniejsze, niż daty podpisania tych umów”. Dyrektor Wydziału Rozwoju i Współpracy Terytorialnej, wyjaśniła również, że projekty umów o dopłatę zostały wysłane do organizatorów niezwłocznie po ich parafowaniu przez Głównego Księgowego Budżetu Wojewody, w 19 dniu roboczym (Powiat Żywiecki, Gmina Blachownia) i w 17 dniu roboczym (Powiat

Wodzisławski) po przekazaniu przez organizatorów danych do projektów umów (numerów rachunków bankowych).

(akta kontroli: tom V str. 205-207, 229-262, 365-366, 369, 417-422)

NIK zwraca uwagę, że projekt umowy o dopłatę powinien zostać w przypadku każdego organizatora odpowiednio zmodyfikowany, w celu zapewnienia spójności tej umowy z kalkulacją ceny usługi załączoną do wniosku o objęcie dopłatą (stanowiącego załącznik do umowy), mając również na uwadze przewidywaną datę zawarcia umowy. Zdaniem NIK, proces zawierania umów o dopłatę winien być zorganizowany tak, aby zapewnić ich przekazanie do organizatorów w czasie umożliwiającym podpisanie przed terminem na złożenie pierwszego wniosku o dopłatę.

3. W Urzędzie nie podjęto działań w zakresie ustalenia czy Powiat Raciborski rezygnuje z uruchomienia linii komunikacyjnych, w celu aneksowania zawartych z nim umów o dopłatę, w sytuacji niewnioskowania przez ww. organizatora o środki z Funduszu na dopłaty do trzech z czterech i jednej z 15 linii komunikacyjnych objętych umowami o dopłatę z dnia odpowiednio 16 lutego i 8 marca 2021 r. oraz otrzymania w dniu 8 lipca 2021 r. informacji o przyczynach tego stanu

(nieuruchomienie przewozów na tych liniach z uwagi na odpowiednio brak stosownego porozumienia z Powiatem Głubczyckim i brak zgody Gminy Lyski na współfinansowanie linii w 2021 r.).

W związku z powyższym środki z FRPA w kwocie 1 010,0 tys. zł¹⁹¹ pozostawały w 2021 r. zaangażowane w umowach na dopłaty do nieuruchomionych linii komunikacyjnych. Nie zostały wykorzystane przez Powiat Raciborski, ani nie weszły do puli środków niezaangażowanych w poszczególnych województwach na dzień 31 sierpnia 2021 r., przewidzianych do podziału na województwa przez dysponenta Funduszu na zasadach określonych w art. 28 ust. 5 ustawy frpa.

(akta kontroli: tom V str. 51-54, 263-294)

Dyrektor Wydziału Rozwoju i Współpracy Terytorialnej wyjaśniła: „Przepisy nie określają granicznej daty uruchomienia linii objętej dopłatą, ani minimalnego czasu jej funkcjonowania, co oznacza, że na wojewodzie nie ciąży obowiązek ustalania terminu uruchomienia każdej linii objętej dopłatą i aneksowania umów o dopłatę w przypadku uruchomienia tych linii w terminach późniejszych w stosunku do daty podpisania umowy, ani też obowiązek ustalania czy organizator rezygnuje z uruchomienia linii”.

(akta kontroli: tom V str. 366, 369-370)

Zdaniem NIK, niepodjęcie w powyższych okolicznościach działań zmierzających do aneksowania umów o objęcie dopłatą zawartych z Powiatem Raciborskim, nie spełniało kryterium rzetelności. Działania takie pozwoliłyby dysponentowi Funduszu na przeznaczenie niezaangażowanych środków na dofinansowanie przewozów autobusowych w innych województwach, w razie gdyby zaplanowane środki okazały się niewystarczające w stosunku do potrzeb.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że przeprowadzenie przez Wojewodę naborów wniosków o objęcie dopłatą z Funduszu, sprzyjało optymalnemu wykorzystaniu środków w województwie śląskim i realizacji celu powołania Funduszu, tj. zwiększenia dostępności obywateli do autobusowego publicznego transportu zbiorowego. Niemniej jednak NIK zauważa, że przepisy ustawy frpa przewidywały w 2021 r. tylko dwa z czterech przeprowadzonych w Urzędzie naborów. Ponadto, w przypadku II naboru omyłkowo podano błędną, zawyżoną o 19 958,9 tys. zł (123,6%), kwotę środków FRPA do podziału.

Prawidłowo postępowano ze skontrolowanymi wnioskami o objęcie dopłatą z Funduszu, które wpłynęły do Urzędu w ramach powyższych naborów. Wypełniono obowiązek informacyjny wobec organizatorów (dotyczący objęcia bądź nieobjęcia dopłatą). Zapewniono aby zawarte z organizatorami umowy o dopłatę zawierały wymagane elementy. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły: zawarcia w umowach niespójnych postanowień dotyczących okresu poniesienia wydatków do rozliczenia i terminu na złożenie wniosku o dopłatę oraz niepodjęcia działań zmierzających do aneksowania umów o dopłatę, pomimo zmniejszenia zakresu zadań realizowanych przez organizatora.

Wnioski o dopłatę złożone na podstawie powyższych umów zweryfikowano, m.in. pod względem spełnienia warunku uzyskania dopłaty, tj. zawarcia przez organizatora umowy o świadczenie usług w zakresie publicznego transportu

¹⁹¹ Z tego kwota 753,9 tys. zł dotyczyła trzech nieuruchomionych linii komunikacyjnych objętych umową o dopłatę z 16 lutego 2021 r., a 256,1 tys. zł – jednej nieuruchomionej linii komunikacyjnej objętej umową o dopłatę z 8 marca 2021 r.

zbiorowego. Środki z FRPA przekazano organizatorom terminowo, niezwłocznie po zweryfikowaniu wniosków o dopłatę i uzyskaniu środków od dysponenta Funduszu.

Prawidłowo wypełniono obowiązki Wojewody określone w Porozumieniu zawartym z dysponentem Funduszu, dotyczące utworzenia wyodrębnionego rachunku bankowego, prowadzenia wyodrębnionej ewidencji księgowej, przekazywania sprawozdań z realizacji zadań oraz zwrotu niewykorzystanych środków. Prawidłowo wypełniono również obowiązek Wojewody przeprowadzenia kontroli u organizatorów.

V. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

- Uwagi
1. NIK wskazuje na potrzebę niezwłocznego podejmowania działań zmierzających do zablokowania planowanych wydatków, w sytuacji stwierdzenia opóźnienia w realizacji zadania.
 2. NIK zwraca uwagę, że wysokość podanej w ogłoszeniu o naborze kwoty środków z FRPA może mieć wpływ na decyzje organizatorów odnośnie wysokości dopłaty określonej we wniosku o objęcie dopłatą (zamieszczenia w nim danej linii komunikacyjnej). W związku z powyższym konieczne jest podjęcie działań w celu wyeliminowania omyłek w tym zakresie przy ogłaszaniu kolejnych naborów.
 3. Odnośnie procesu zawierania umów o dopłatę NIK zauważa, że projekt umowy o dopłatę powinien zostać w przypadku każdego organizatora odpowiednio zmodyfikowany, w celu zapewnienia spójności tej umowy z kalkulacją ceny usługi załączoną do wniosku o objęcie dopłatą. Proces ten winien być zorganizowany tak, aby zapewnić przekazanie umów do organizatorów w czasie umożliwiającym ich podpisanie przed terminem na złożenie pierwszego wniosku o dopłatę, a w razie braku takiej możliwości termin ten winien być odpowiednio przesunięty.
 4. W razie wystąpienia okoliczności wskazujących na zmniejszenie zakresu zadań realizowanych przez organizatora winny być podjęte działania zmierzające do wyjaśnienia sprawy i aneksowania umowy o dopłatę, w celu odpowiedniego zmniejszenia wartości dopłaty, co umożliwi przeznaczenie niezaangażowanych środków FRPA na dofinansowanie innych przewozów.
- Wniosek
- Uwzględnienie w korektach łącznych sprawozdań Rb-27 za 2021 r. i Rb-N za IV kwartał 2021 r. spisania w księgach rachunkowych Wojewody przedawnionej zaległości przejętej po zlikwidowanej Delegaturze MSP.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie¹⁹² umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, 14 kwietnia 2022 r.

Kontrolerzy

Monika Kopczyk
Doradca ekonomiczny

/-/

Witold Wilk
Gł. specjalista kontroli państwowej

/-/

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym
dokonał:

Przemysław Fedorowicz
Wicedyrektor Delegatury NIK
w Katowicach

¹⁹² Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres elektronicznej skrzynki podawczej (ePUAP) NIK lub na adres mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia. W przypadku zaś nadania pisma z zastrzeżeniami (pisma opatrzonego własnoręcznym podpisem) w placówce pocztowej operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na ww. adres mailowy.